

ПОЛИТИКИН ЗАБАВАНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV. Број 658
Субота, 8. август 1964. г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

АЛИ, ВАША
МИСИЈА ЈЕ
ЗАВРШЕНА.
ГРЕЗОНЕ!
БРАЋАМО СЕ...

НЕ! ЈА ОСТАЈЕМ!
НИКАД СЕ НЕКУ
ВРАТИТИ НА
ЗЕМЉУ!

...НИКАД
ВИШЕ НЕКУ НА-
ПУСТИТИ
ЦВРСТО ТЛО
ПОД НОГА-
МА...

ЖЕ-
ЛИМ ДА
ЗАУ-
ВЕК
ПРЕ-
СТА-
НЕМ
ДА
ПА-
ДАМ...

ГРЕЗ-
ОНЕ! КУ-
ДЕ ЛИ МЕ
ГРЕЗ-
ОНЕ?

ГОВОРИ ФЛАШ ГОРДОН!
ПОТРЕБНА МИ ЈЕ
ЗАША ПОМОК!
ВАША КВЕРКА
ЈЕ У ОПАС-
НОСТИ!

Ш... ШТА?!
ОДЛАЗИТЕ! ЈА
НИКОМ НЕ МОГУ ДА
ПОМОГ-НЕМ! НАПОЛУ
ЈЕ ТАМА...

ОТВОРИТЕ
ГРЕЗОНЕ!
ПОТРЕБНА
ЈЕ ВАША
ПОМОК!

ОСТАВИТЕ МЕ НА
МИРУ ГОРДОНЕ...
ЗА ИМЕ
СВЕТА...

ВАША КВЕРКА...
УЗЛЕТЕЛА ЈЕ НА
СПУСТИТИ
РАКЕТИ ПРЕ НО ШТО
САМ МОГАО ДА ЈЕ
ЗАУСТАВИМ...

ПА? ОНА
ЈЕ ОДЛИ-
ЧАН ПИ-
ЛОТ!

РАКЕТА
ЈЕ БИЛА
ОШТЕКЕНА
КАД
СМО СЕ
СПУСТИ-
ЛИ...

НИШТА ЈА ТУ
НЕ МОГУ... НИКОМ
ЈА НЕ МОГУ ПО-
МОКИ...!

ЗНАЧИ, ОДБИ-
ЈАТЕ ДА ПОМОГНЕТЕ!
ГРЕЗОНЕ!
Онда ме пусти-
те да се послужим
ВАШИМ ВИЗИ-
ФОНОМ!

НЕМАМ ГА!
ИМАМ
САМО РА-
ДИО У...
БРОДУ!

„ЦРВЕНА
ПЛАНЕТА“... ПРВА
РАКЕТА ЗА МАРС!
ПРАВА
МУЗЕЈСКА
СТАРИНА!

ПОМОКУ НЕГА МОГУ
ДА ОТПУМ САМО У
ВЕЗУ С ДРУГИМ БРО-
ДОВИМА... А НЕ И СА
МАРОВСКИМ КОС-
МОДРОМОМ!

СВИМ БРОДОВИМА...
ХЗБТ... СВИМ БРОДОВИ-
МА... У ОПАС-
НОСТИ САМ...
ХЗБТ...

ТО СУ ПО-
ЗИВНА СЛОВА
ЛИЗЕ ГРЕЗ-
ОНЕ!

ХЗБТ... ЗОВЕ СВЕ
БРОДОВЕ... ПОМОК...
НЕМАМ КОМАНДУ
НАД РАКЕТОМ...
ПОКУШАЈ
ПРИНУДНО
СПУСТАЊЕ НА
ФООС...

ЛИЗО!
КУДЕ ЛИ МЕ?
ГОВОРИ ФЛАШ
ГОРДОН!
ЛИЗО...!

ЊЕН РАДИО
СЕ ВИШЕ НЕ ЈАВ-
ЉА... ЈА ОВИМ
СТАРИМ АПАРАТОМ
НЕ МОГУ ДА ЗОВЕМ
КОСМОДРОМ! МОРА-
КУ САМ ЗА ЊОМ!

ДОВРАГА! НЕ МОГУ ДА СЕ СНАЂЕМ У
ОВИМ ПРАСТАРИМ КОМАНДИМ УРЕ-
ЂАЦИМА... АКО ОВА СТАРУДИЈА МО-
ЖЕ УОПШТЕ ДА ЛЕТИ Онда ЈЕ САМО
ЈЕДАН ЧОВЕК МОЖЕ
ПОКРЕНУТИ!

КРОЗ ВЕКОВЕ

Пре једног века

Прелиставање старих листова и часописа занимљивије је него што би се у први мах могло и помислити. Многи чланци и вести ни до данас нису изгубили го тово ништа од своје актуелности мада су написани давно; понеки чак пре равно сто година. Наиме, вести које данас доносимо објављене су у августу 1864. године.

Њујорк: Недавно је на универзитету савезне државе Њујорк Клеј одржао говор у коме је доказивао неопходност мера Линколнове владе о најскоријем ослобођењу прача-робова. Учење о томе да је једном народу одређено да живи у вечитом ропству по његовом је мишљењу — у вреда за читаво човечанство.

Петроград. Године 1860. у Европи је било изграђено железничких пута: 37.770 километра.

ра, у Америци 42.602, у Африци 356, у Азији 375, у Аустралији 122.

У Русији су се железничке пруге појавиле касније но у другим државама. Прва железничка пруга од Петрограда до Царског Села била је саграђена 1837. године. Сада у Русији има 3.271 километар железничких пруга и гради се још 384.

Лондон. Колонија Њу Брунвик остала је једном неколико дана без поштанских марка. Директор тамошњих пошта наредио је да се одштапају нове марке на којима је лик краљице Викторије био замењен његовим сопственим ликом. Те марке по даници су употребљавале неколико дана. Да нас су те марке за филателисте вредније од злата јер је, на њихову жалост, беспштедно време сачувало веома мало марака са ликом брадатог поштарца.

Москва. Код старих Грка жена је била равноправна сапутница мушкарца. Многе жене посвећивале су се науци. Теодора, Диогенова кћи, занимала се геоме тријом. Феано, Питагорина жена, била је прва Гркиња која се посветила филозофији.

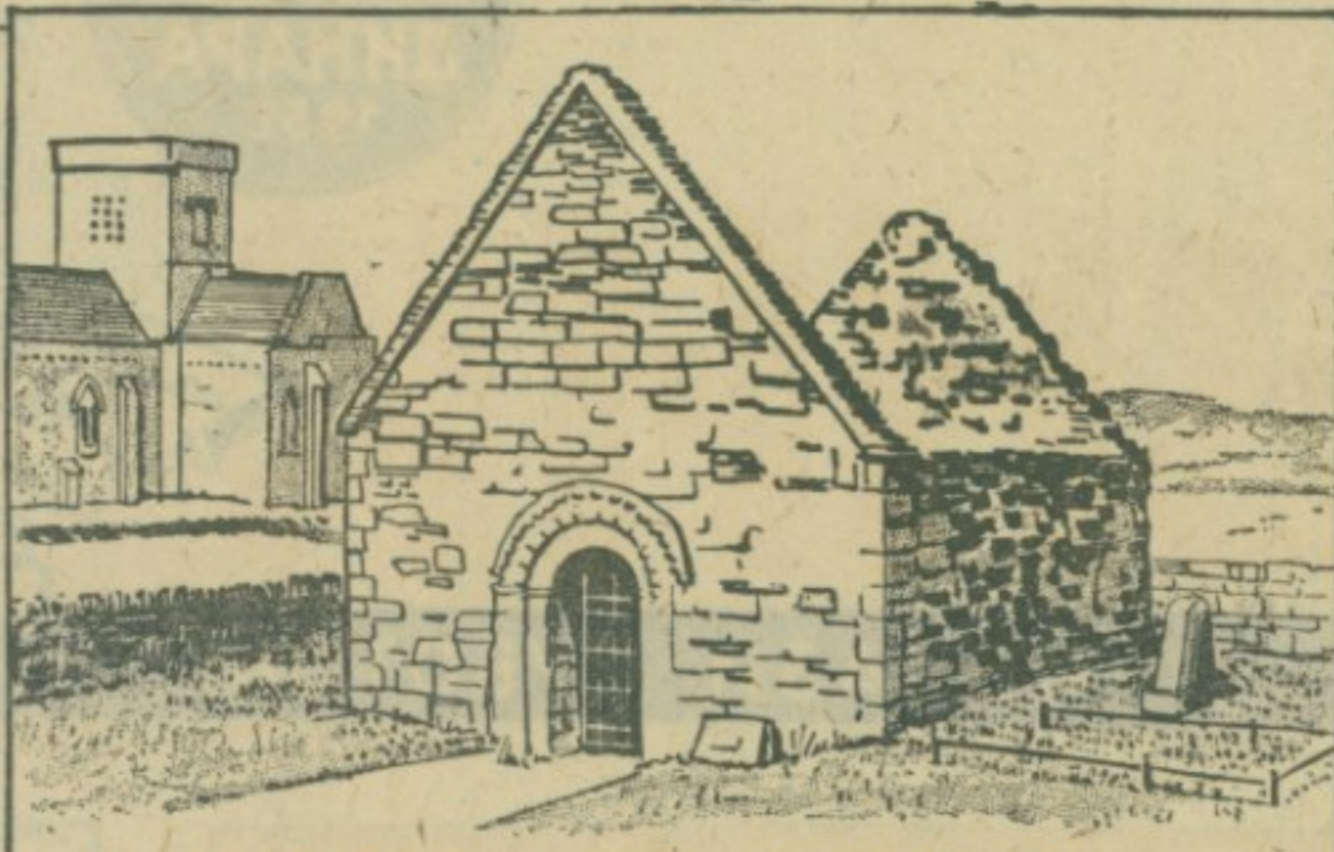
У ОВОМ БРОЈУ: Украдена
ваздушна победа. Прича о
Земљи. Узбудљива борба де-
чака и рибе. Из кашалота
забрањених књија. Анејдо-
ше. Необични свадбени о-
бичаји. Бићи ил' не бићи.

Ripley's - Вероватли или не!

БОЦЕ

КОЈЕ СУ
РИМСКИ МАЈ-
СТОРИ УКРА-
СЛИЛИ СТАКЛЕ-
НИМ ВЕЗОМ
НАДЕНЕ СУ
У КЕЛНУ (НЕ-
МАСКА)
ПОШТО СУ
ЛЕЖАЛЕ
У ЗЕМЉИ
1.800
ГОДИНА.

У КАПЕЛЛИ СВ. ОРАНА

НА ОСТРОВУ ИОНА (ХЕБРИДИ) НАЛАЗЕ СЕ
ГРОВОВИ 48 ШКОТСКИХ И 6 НОРВЕШКИХ КРАЉЕВА
4 ИРСКА И 4 ФРАНЛУСКА КРАЉА

ОЧЕВИМ СТОПАМА - У ГРОБ!

ФРАНЛУЗА РОДЕМИРА ДЕ ТА-
РАЗОНА УБИО ЈЕ 1672 ГОДИНЕ КРАЉ
ВИЛЕМА, А 21 ГОДИНУ
ПРЕ ТОГА ЊЕГОВОГ ОЦА ТАКОЈЕ
ЈЕ УБИО НЕКИ КРАЉ
ВОЛБОН - А ИПАК УБИЦЕ
- ИМЕЊАЦИ НИСУ БИЛИ
НИ У КАКВОМ
СРОДСТВУ!

АГО ЛИ АГБО

КРАЉ АБОМЕДЕ,
У АФРИЦИ, КОГА
СУ ФРАНЛУЗИ
ДЕПОРТОВАЛИ
1.900. ГОДИНЕ,
ВРАТИО СЕ У
ЗЕМЉУ ПОСЛЕ
5 ГОДИНА
ПРОГОН-
СТВА.
АЛИ ЈЕ
ОСТАТАК
ЖИВОТА П-
ВЕО С МАСКО
ПРЕКО НОСА
- ЈЕР ЈЕ ВЕРО-
ВАО ДА ЈЕ
ВАЗДУХ У
ЊЕГОВОЈ
КРАЉЕВИНИ
ЗАТРОВАН!

ВИНОГРАДАРСКИ ПУЖ

(HELIX POMATIA) ИМА ПО ЈЕДНО
ОКО НА ОВАКОМ ОД СВОЈА 2
ДУЖА РОГА - АЛИ МУ ЈЕ СЛАБО
ВИДА ТАКО СЛАБО ДА ПУТ НА-
ЛАЗИ ОПИПАВАЈУКИ ГА ПОМОКУ
КРАЉИХ РОГОВА!

ЧАША ЗА ВОДУ

КОЈУ ЈЕ ИСПУС-
ТИЛА АНА ХАРАЛИНГ
ИЗ РЕНОА (САД)
РАЗВИЛА СЕ ТА-
КО ДА ЈЕ ОД ЊЕ
ОТПАО КОМАД У
ОБЛИКУ СРЦА!

© King Features Syndicate Inc. 1964 World rights reserved.

ВЕШТИНА ЈЕ ОДМОРИТИ СЕ

За многе годишњи одмор представља: пакovati се, гурати се у возу, отићи далеко, стално мењати место или се углавити на једном, и онда тек почети да се замара и досађује као што се већ чинило 11 месеци у току године. А то су две главне грешке.

У ствари, треба испланирати путовање са по два-три дана задржавања у сваком месту - ако сте већ љубитељи промене и - сачувати максимум времена за одмор. Ако сте статичнији - изаберите мирније место крај мора у планини, пољу - већ према укусу и темпераменту. Али најбоље на неком вишем терену покрај неке шумице одакле ће се пружати леп видик; у умереној температури са ваздухом пуним кисеоника, у осветљеном простору али ни сувише сушном нити пуном влаге. За оне који живе покрај обала мора препоручљиво је да проведу одмор у планинској области и обратно; а они који имају преко године доста зиме потребно је да се „позлате на сунцу“.

Не постоји баш неки универзални савет за апсолутни одмор. У сваком случају нај-

боље је да слободно време проведете тамо где ћете се осећати потпуно слободни. Неопходно је наравно оставити за собом све бригае и одговорности и никако не мислити на посао и обавезе.

Спавајте дубоко и дуго, немате потребе да устајете рано; али немојте ни седети дуго сваке вечери. Мислите на то да треба да се испавате за целу годину - осам часова сна није много!

Водите рачуна и о свом стомаку - и њему је потребан одмор. Издржите куру лаке хране, наравно без сувишног лишавања.

Ако волите спорт или екскурзије - не ходајте до умора. Између сваке вежбе предахните, а ако пођете на

дужи излет пешице, сутрадан се неизоставно одмарајте.

Шира породица и пријатељи су две сталне опасности. Избегавајте да пођете заједно. У случају да то ипак буде - поставите створено своје услове, питајте их још пре поласка: да ли желе и они одмор. Јер иначе и ви нећете бити способни да га себи пружите. Ако фамилија жели да са вама подели радости и пријатна осећања, онда је то још корисно, али она понекад уме да искористи прилику да „на миру“ оживи старе свађе и заподене нове. Тада се одмор претвара у пакао. Избегавајте зато нервозне пријатеље, прјанице, оне који издају у ватру ни за шта и који праве сцене ни због чега.

МОРСКИ КРАСТАВАЦ У ДОМАЋЕМ ЈЕЛОВНИКУ

Изучавајући природна богатства Јадрана, југословенски природњаци су дошли до закључка да би се морски краставац (трпови), познати у науци под именом Холотхуриидес, могли користити у разне сврхе, чак и као прехранбени артикал.

Није још извесно да ли би морски краставац, који иначе представља послатницу за народе Далеког истока познату под именом „трпанг“, могао да нађе своје место у домаћем јеловнику јер сва својства овог јадранског бодљара нису сасвим испитана у гастрономском погледу. Ипак, сасвим је сигурно да би се морски краставац могао засад користити, на пример, као сточна храна, а такође и за израду украсних предмета.

Биолози су већ дали своју оцену о вредности домаћег морског краставаца: веома је богат беланчевинама, као и онај који настаје у области Јужне Азије и Тихог океана.

НАЈСКУПЉИ ЗАЧИН НА СВЕТУ

Нашим домаћицама на селу позната је биљка шафран, која се научно зове *Safran sativus*. Употребљавају је за бојење тканина, косе или понегде за мазање образа, а затим као парфем, лек и зачин. Још су стари Вавилонци, Грци и Римљани употребљавали ову биљку у исте сврхе, а нарочито за: бојење, лек и као зачин.

Али, зачин који се добија од шафрана најскупљи је зачин на свету! Потребно је преко 75 хиљада цветова ове биљке да би се сакупило 200 хиљада жигова прашника, јер их сваки цвет има само по три. Најчешће се они беру руком, суше и онда испоручују на прераду. Садрже жуту материју за бојење, гликозу и старско уље специфичног мириса.

Као зачин подстиче желу дац на бољи рад, а раније је употребљаван као лек против жутице и неких нервних поремећаја. У врло малим количинама додаје се топлим, још некуваним јелима ради боље и изванредне ароме. Његовим екстрактном који одаје веома пријатан мирис прокване су позоришне дворане и купатила у старој Грчкој и Риму.

»ВОДА ИЗ СТЕНЕ«

Астурија је историјска област на северу Шпаније; у административном погледу њу обухвата провинција Овиедо са површином од 10,9 хиљада кв. км и преко милиона становника који говоре астуријским дијалектом шпанског језика. Важан је рударски рејон Шпаније (прво место по производњи каме-

ног угља, а друго по антрациту; значајан је произвођач живе, бакра и другог). Астурија припада тзв. „влажној“ Шпанији. Кантабријске планине су богате падавинама и Астурија је испресецана речним долинама. Када би јој се име пренело на наш језик значило би - Вода из стене!

»БРЗА (РЕКА)«

Гарона, река у југозападној Француској, једна је од саставница Жиронде. Ток јој је дугачак 650 км а слив јој има површину од 56 хиљада кв. км. Извире у Шпанији а одликује се бурним утокама насталим од киша и отапања снега у Пиринејима, када достиже 2 па и више километара ширине. Поплаве су,

углавном у пролеће и почетком лета када јој ниво нарасте у средњем току 8 - 11 м. Пловна је 193 км - од Касте, одакле води Гаронски канал до Тулузе. Гарону спаја са Средоземним морем Гаронски канал преко Јужног канала. Име јој је латинског порекла (*Garumna*) а значи „брза“ (река).

»КОРА«

Лублин, град на реци Биствици, у источној Пољској са преко 180 хиљада становника административни је центар Лублинског војводства. Значајан је индустријски и културни центар Пољске: има развијену машиноградњу (теретни аутомобили и пољопривредне машине), прехранбену, дуванску, кожарско-обу-

ћарску индустрију и друго. У Лублину је универзитет Марије Кири Склодовске, медицинска академија, мноштво споменика културе из 14. до 18. века. Од јула 1944. до ослобођења Варшаве био је главни град НР Пољске. Име Лублин потиче од словенске речи луб која се преводи као кора (дрвета).

Британска острва су постојбина данас толико популарног фудбала. Међутим, у XV столећу тај спорт је имао друга правила. Сваки тим је имао

40 до 50 играча, а голови су били удаљени један од другог и по неколико километара. Победила би она екипа која прва да гол.

**»ПРАСТАРИ«
ФУДБАЛ**

ЛЕХАРОВИ НАСЛЕДНИЦИ

Франц Лехар (1870—1948), композитор многих бечких оперета, рођен је у Моравској у Комарну. У своје оперете, међу којима је једна од најпопуларнијих „Весела удовица“ уносио је словенске мелодије. Недавно је ова оперета изведена у Бриселу у модерној режији Мориса Бежара. Наследници Лехарови нашли су да је режија унаказила представа и тужили редитеља суду. Међутим, суд је нашао да облици дух оперете нису повређени и одбили су тужиоце. Међу наследницима Лехаровим, поред његове супруге, налази се и Симона, супруга познатог француског књижевника Андре Мора.

Остали страдају...

Аустралијанска мачка-торбар може да донесе на свет и по 24 младунца али је, на жалост, способна да

храни само њих шест... остали су осуђени на пропаст.

НИЈЕ УВЕК СИГУРАН...

Једна врста галеба (врста Fulmarus) понекад страда због претераног купања! Од веома дугог

бављења на води он се исувише натопи њоме па се и удави.

ТРЕСЕТ ПРОТИВ БОЛЕСТИ РАДИЈАЦИЈЕ

Све донедавно за тресет су се претежно занимали људи из пољопривреде и енергетике. Међутим, онедавно тресет је постао занимљив за биофизичаре, биохемичаре, фармакологе и лекаре.

У Високој пољопривредној школи у Вроцлаву, у Пољској, откривено је да тресет

садржи извесне неорганске материје које могу да заштите животиње и људе од штетног дејства радијације, па чак можда и да знатно потпомогну лечење кад се болест већ појавила.

Стручњаци сматрају да ово откриће може не само да непосредно помогне онима који су изложени дејству повећаних доза зрачења, као што су то рендгенолози, онколози и њихови пацијенти, већ да ће оно и допринети разјашњавању механизма дејства зрачења на живо ткиво и повећању отпорности организма на зрачење.

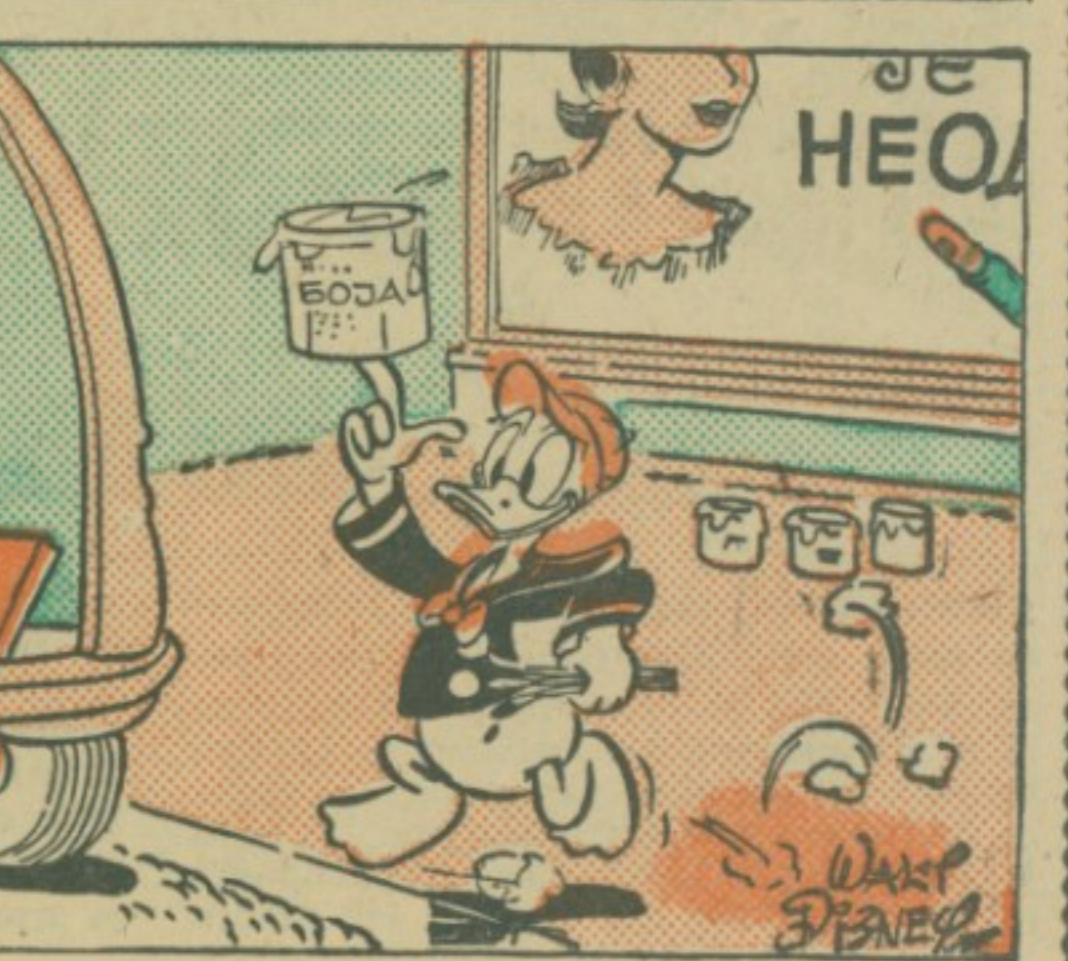
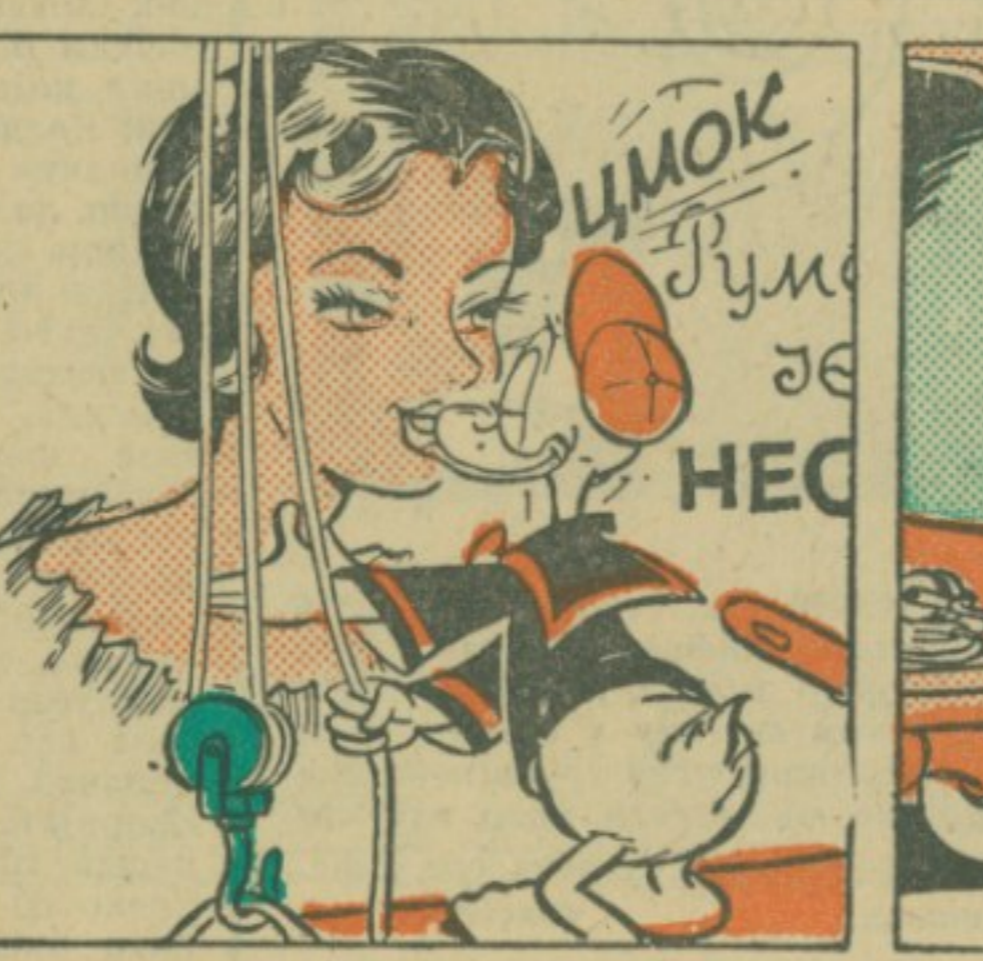
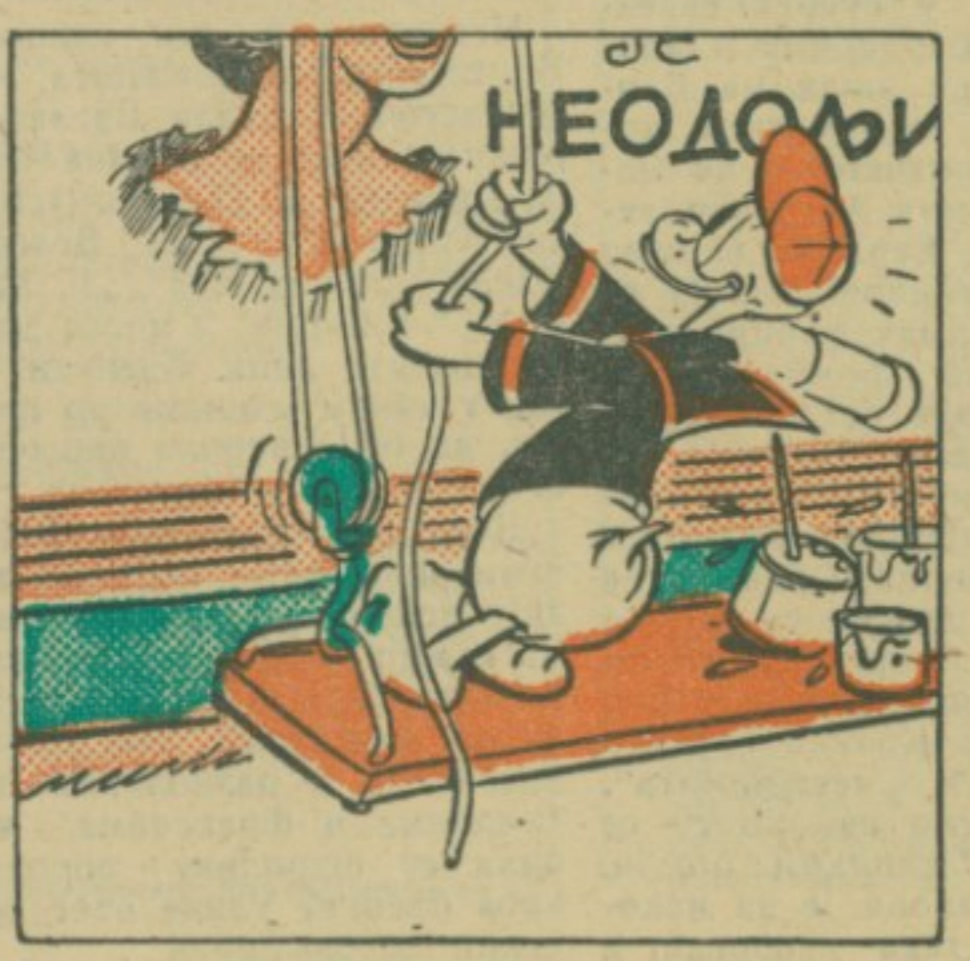
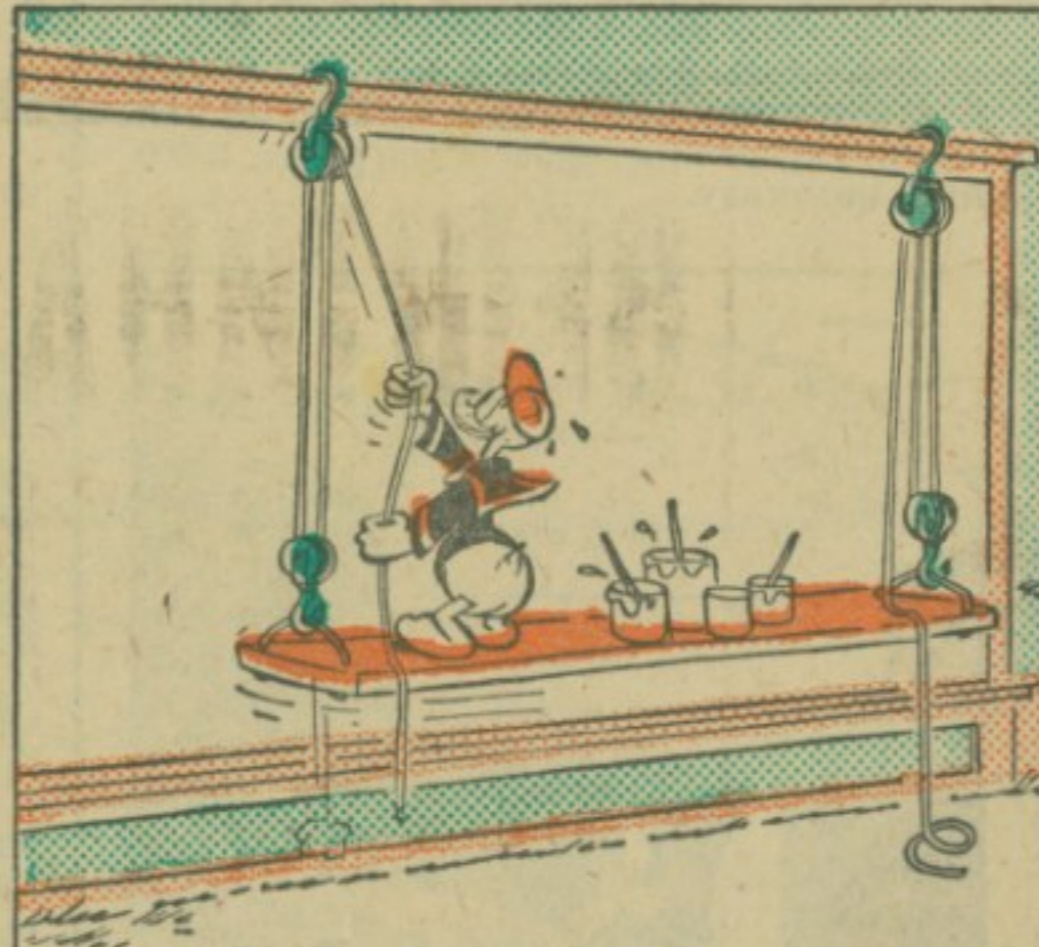
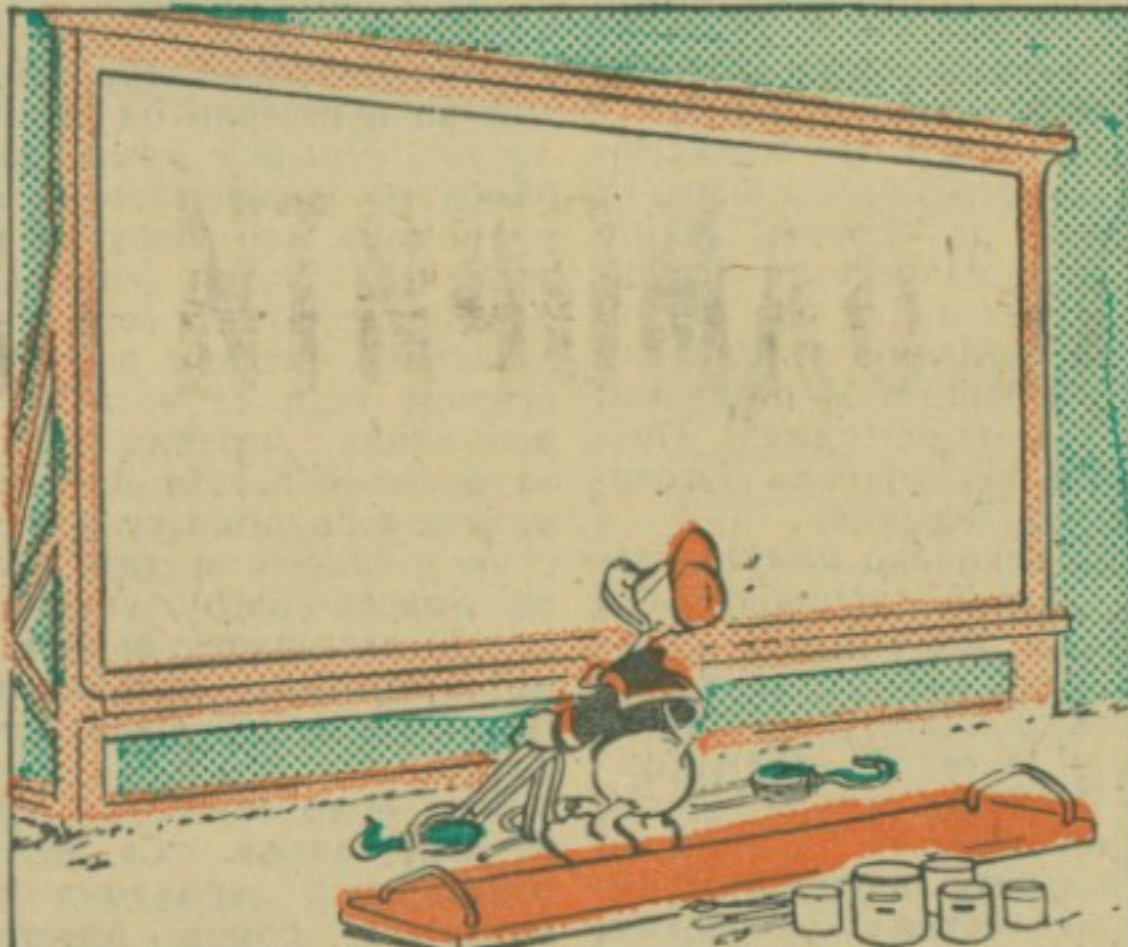
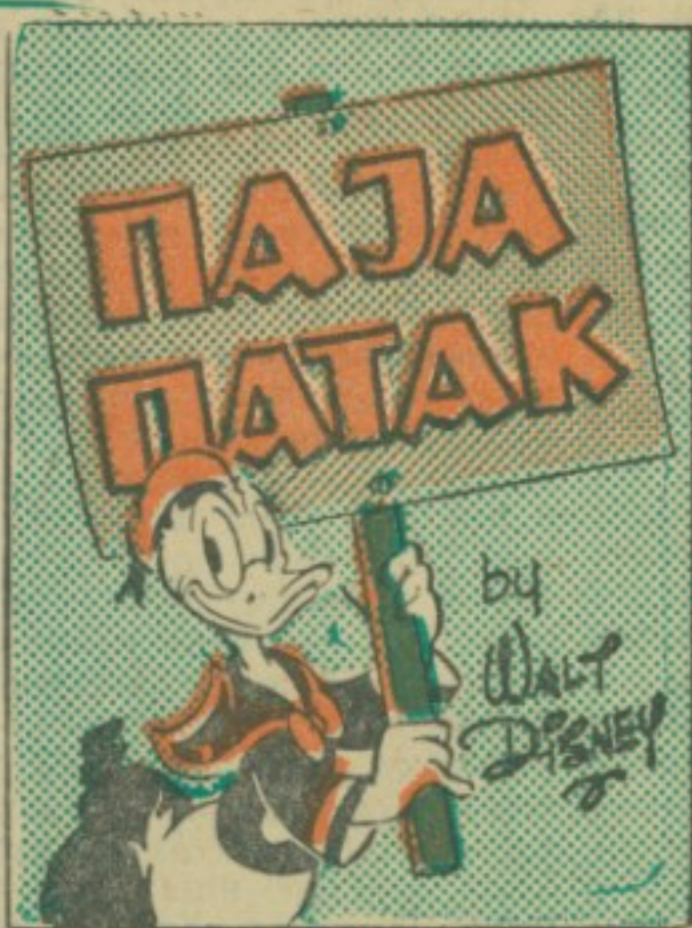
Камионом пренео ливаду

Пољопривредник Џон Џонс из Морилтона у Америци продао је једну своју ливаду. Пошто му купац ни после две године није положио све отплате одлучио је да се за остатак дуга на неки начин обештети: исцао је са те ливаде комад по комад земље са травом и камионима их пренео својој кући.

ПИНГВИНИ-КИДНАПЕРИ

Ако царски пингвин изгуби своје младе, он има обичај да „киднапује“ туђе младунце.

УКРАДЕНА

Највећи савезнички фалсификатор радио-разговора у ваздуху, навео је немачку ваздушну флоту на сопствене топовске цеви.

ПОБЕДА

Специјалност британског pilota мајора Сидни Колинса свакако је била јединствена. У пролеће 1943. године примио је задатак тежи него лет на „спитфајеру“ и борба с немачким пилотима у ваздуху. Шеф обавештајне службе британског ваздухопловства саопштио му је шта треба да ради.

каква ми желимо... Од успеха вашег рада зависи да ли ће се спасти хиљаде савезничких бораца...

После дуге и упорне обуке на немачком језику, успео је да уђе у тајне командовања немачком авијацијом. Прво из Лондона, а затим из Италије и Француске, прислушкивао је радио-разговоре о многим акцијама. Када је одлучено да у пракси провери своје мајсторство био је већ оцењен као изванредан имитатор гласова немачких официра.

Колинс је положио испит

У зору 20. јануара 1944. године, око 500 савезничких бомбардера и ловаца полетело је на Берлин. Мајор Колинс је требало да обезбеди овај ваздушни конвој од немачких ловаца базираних на аеродромима око Берлина. Одмах је из Италије, где се налазио, затражио помоћ метеоролошке службе у Лондону. Услови за бомбардовање Берлина били су доста повољни, очекивала се акција и непријатељске ловачке авијације.

Први таласи немачких ловаца „месершмити“ били су спремни да полете. Мајор Колинс је напрегнуто ослушкивао хоће ли се официри навођења авијације за одбрану Берлина јавити. И одједном: — Полетање одмах! Пресретање непријатеља југзападно од Берлина!

Само неколико минута касније, кад је непријатељска авијација требало већ да уђе у курс сусрета са савезничким бомбардерима, мајор Колинс је ступио у акцију: — Важи за све! QGO, одмах на слетање!

И ловачка авијација је пошла на слетање: наређење, услед неповољних метеоролошких услова, било је категорично.

Тек после бомбардовања Берлина, Немци су схватили да су преварени. Савезници су изгубили само десетак авиона од дејства противавионске артиљерије. Сутрадан, приликом савезничког бомбардовања Магдебурга, мајор Колинс је „наредно“ немачкој ловачкој авијацији да скрене супротно од налета савезничких авиона. И ово је било касно примећено: непријатељски напад није био ефикасан јер су „месершмити“ већ истрошили гориво.

„Месершмити“ под тепихом бомби

Петог априла 1944. године, убрзо после полетања немачких ловаца у сусрет савезничким бомбардерима и ловаца који су ишли на Берлин, Колинс је немачком команданту ловачког пука наредио да слети на један аеродром код Берлина и тамо сачека ново наређење. И овај је то одмах учинио.

Савезничка бомбардерска команда, која се већ налазила надомак Берлина, обавештена је да изврши напад на тај аеродром. Три ескадриле ловаца бомбардера „москито“ пошли су у понирање и бришућим летом прелетели аеродром крај Берлина где је Колинс спустио немачки пуч „месершмита“.

Непријатељски авиони су се нашли под тепихом бомби. Преко 80 авиона је за неколико тренутака изгорело а сам аеродром преоран је

бомбама тако да га Немци нису поправили ни до краја рата.

Освета непријатеља

У само свануће 1. јануара 1945. године непријатељска авијација је извршила један од највећих и последњих напада. Преко 800 савезничких бомбардера и ловаца на аеродромима Белгије, Холандије и северне Француске, целе ноћи су се припремали да у зору полете на нове задатке. Нико није очекивао непријатеља да се појави овако рано. Ваздушна флота од 800 немачких авиона прикрдала се савезничким аеродромима овог зимског јутра. То су биле последње резерве непријатељске авијације: брзих ловаца и бомбардера, па чак и старелих бомбардера JV-87.

У току целог лета непријатељ је све радио потпуно тајно. Немачка служба навођења уопште није проговорила. И мајор Колинс није могао ништа да чује.

Одједном се на аеродромима код Брисел—Евера, Ајндхофена и северно од Париза зачула страшна грмљавина: бомбе су заплуштале по аеродромима као киша из ведрог неба. Ловци „спитфајери“ и „тајфунци“ горели су захваћени читавим потоцима бензина који се изливао из запаљених „летећих тврђава бенг“—17. За неколико минута аеродроми су претворени у пламен и дим. Само на Брисел—Еверу уништена су 123 савезничка авиона, а на Ајндхофену цела канадска група брзих ловаца „тајфунци“.

Била је то смишљена освета непријатеља. Са других савезничких аеродрома одмах су у помоћ полетели „тајфунци“ и после краће борбе оборили 93 немачка бомбардера и ловаца, али су то били незнатни губици за непријатеља.

Преварени командант

Задовољан овом победом непријатељ се враћао у своје базе. Цела ваздушна флота нашла се у зборном рејону, организовала нови борбени поредак за случај противнапада и на хиљаду метара висине прешла потпуно безбедно преко територије Немачке.

Било је очигледно да је непријатељ открио фалсификована радио-наређења. Али,

кад је изгледало да се некажњено повукао, Колинсови уређаји су заупцкети: чуо се глас команданта немачке ваздухопловне дивизије који је саопштио позицију ваздушне флоте и најавио повратак.

Мајор Колинс је одмах ре-аговао. Утврдио је на карти правац непријатељског летања и видео да се на неких 200 километара налази зона јаке противавионске артиљерије, која у околини Марбурга обезбеђује рејоне лансираних ракета летећих бомби Фау—2. То су биле забрањене зоне и свако ко би се нашао изнад њих био би оборен и без позива. Чак ни немачки пилоти нису ништа знали о овим рејонима. Међутим, савезничка обавештајна служба је имала податке и неколико оваквих рејона и неки су од њих жестоко бомбардовани.

Колинс је после неколико тренутака саопштио команданту немачке ваздушне флоте да узме курс северно од Марбурга и овај је кратко одговорио: — Разумео!

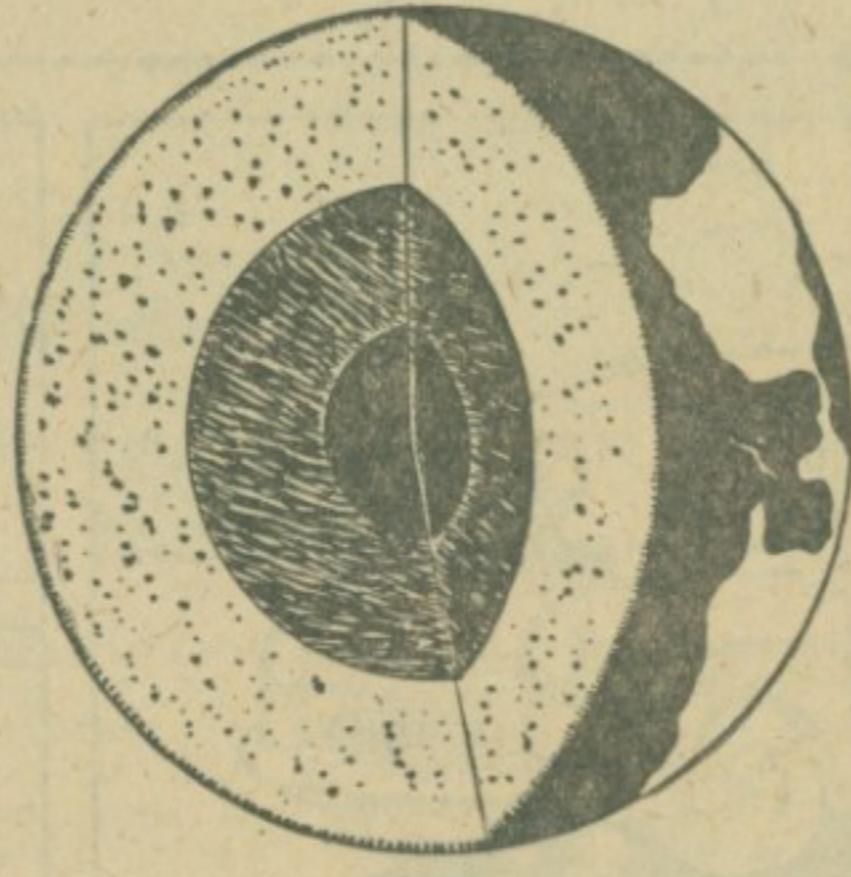
Катастрофалан повратак

Прве немачке ловачке ескадриле које су пратиле своју ваздушну флоту нашле су се у страховитом блеску артиљеријских експлозија. Из стотине топовских цеви, синхронизованих радарима и савременим електројским нишанима, непогрешиво је бљува вала ватра. У ваздуху је настао хаос. Било је касно ма шта да се предузме. Немачки авиони су падали запаљени и цела флота је прелетела преко својих сопствених топовских цеви. Преко 250 непријатељских бомбардера и ловаца било је оборено само за неколико минута.

Погинуло је и 59 команданата немачких ваздухопловних јединица, који су тога дана учествовали у нападу на савезничке аеродроме. Међу њима је било 18 ваздушних асова са свих европских фронтана. Губитак је био катастрофалан.

Тек после неколико дана савезнички обавештајци су јавили како се катастрофа десила: мајор Колинс је и не знајући, својим „наређењем“ навео непријатељску авијацију на сопствене топовске цеви и задовољан уда рац немачком ваздухопловству.

ПРИЧА О ЗЕМЉИ

— 2 —

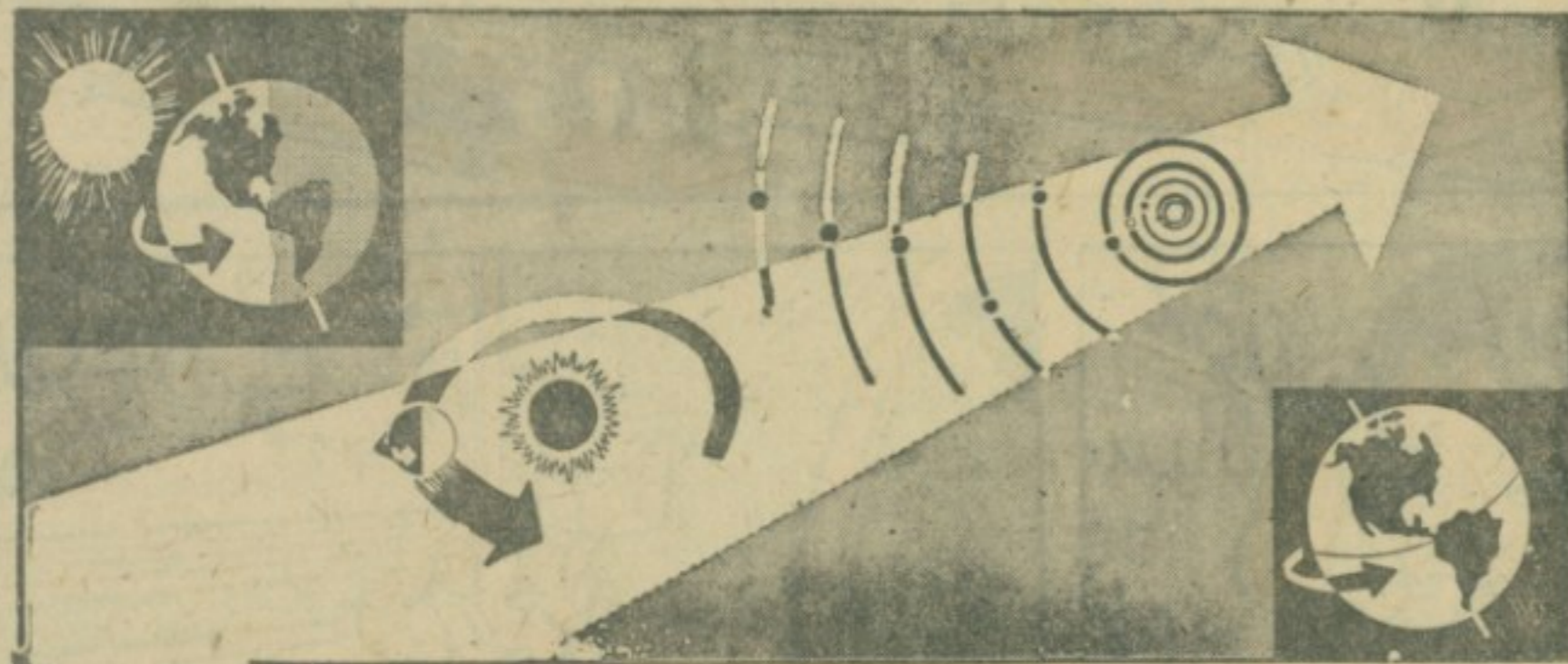
Земљина кора је дебела око 30 км, а следећи слој око 3.000 км. Иза њега долази спољно језгро од око 2.200 км у пластичном или течном стању. И, на крају, унутрашње чврсто језгро са 2.600 км у пречнику.

— 3 —

Живимо на планети која се зове Земља и припада групи од девет планета које круже око Сунца. Земља је синушњи део онога што називамо свемир а њега сачињавају све звезде и друга небеска тела.

Површина земљине коре веома је неравна — највиша тачка је врх Монг Еверест: 8.882 м изнад морске површине а најнижа тачка: Маријанска потолина у Тихом океану на 11.400 м испод морске површине.

— 4 —

Земља са осталим планетама „члановима своје породице“ окреће се око Сунца. Потребно је приближно 365 дана да га она једном обиђе. Удаљена је од Сунца око 150 милиона километара а креће се брзином од 30 км у секунди. На свом једногодишњем путу дуж своје орбите пређе 752.000.000 км, а објам јој износи

приближно 40.000 км. Тежина јој је 6,6 секстиљона тона, цифра која тако рећи превазилази нашу машту. Поред Земље и планета у истом систему у свемиру постоји још мноштво других група небеских тела о којима се за сада мало или ништа не може рећи, јер су нека тек у фази испитивања. (Наставиће се)

Дикенсов фестивал у Брутстерзу

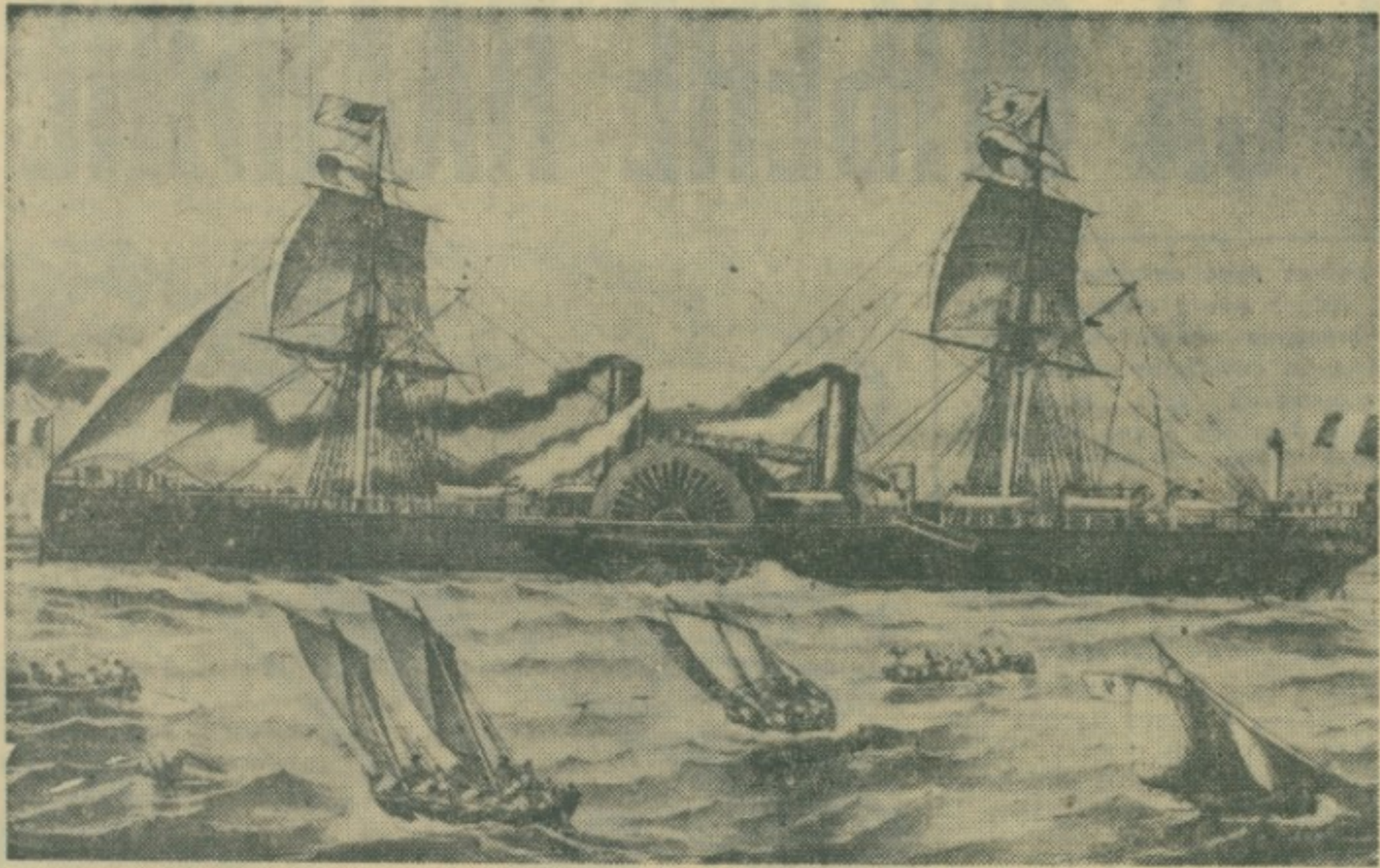
Недавно су по улицама Брутстерза, летовалишта на југоисточној обали Енглеске, оживела лица из романа Чарлса Дикенса „Г. Пиквик“, „Бетси Тротвуд“, „Сем Велер“, „Деда“, „Мала Нел“, „Г. Микобер“ и „Скруџ“ и многа друга позната лица. Крећући су сви главним улицама до плаже, да би отворили овогодишњи Дикенсов фестивал.

Даме са својим викторијанским шеширима који се везују испод браде, крилолима и мајушним сунцобранима веселих боја, и мушкарци са дугим залицима, елегантним краватама и разноликим цилиндрима и фракцима, чинили су шаролику поворку кроз препуне улице овог пријатног летовалишта.

Многе романе делимично је Дикенс писао у Брутстерзу за који каже да има „лепо море, осежавајући поветарац, фини песак... да је једно од најсвежијих и најслободнијих места на свету...“

Љубитељи Дикенса из Француске, Немачке и Италије стигли су у овај град да би присуствовали овом јединственом фестивалу.

Приређен је пријем за званичне у одећу из Дикенсовог доба у парку „Суморне куће“; организована је изложба експоната из викторијанског доба и разгледан део града у пратњи водича. „Суморна кућа“ где је Дикенс често боравио као и његова права кућа, где је стварна „Бетси Тротвуд“ живела, биле су отворене посетиоцима целе недеље.

» ВАШИНГТОН «

Пре једног пуног века, 15. Јуна 1864. могле су се прочитати у новинама сензационалне вести: „Отворена је поштанска веза између Авра и Њујорка без иједног пристајања уз пут. Две стотине људи укрцало се на путнички брод са точковима који је носило име „Вашингтон“. Време за које ће он преваљивати ту раздаљину: 13 дана и 12 часова. Тај „морски хрт“ који најављује крај једрењацима

опремљен је необично луксузно. А тек каква му је машинерија!

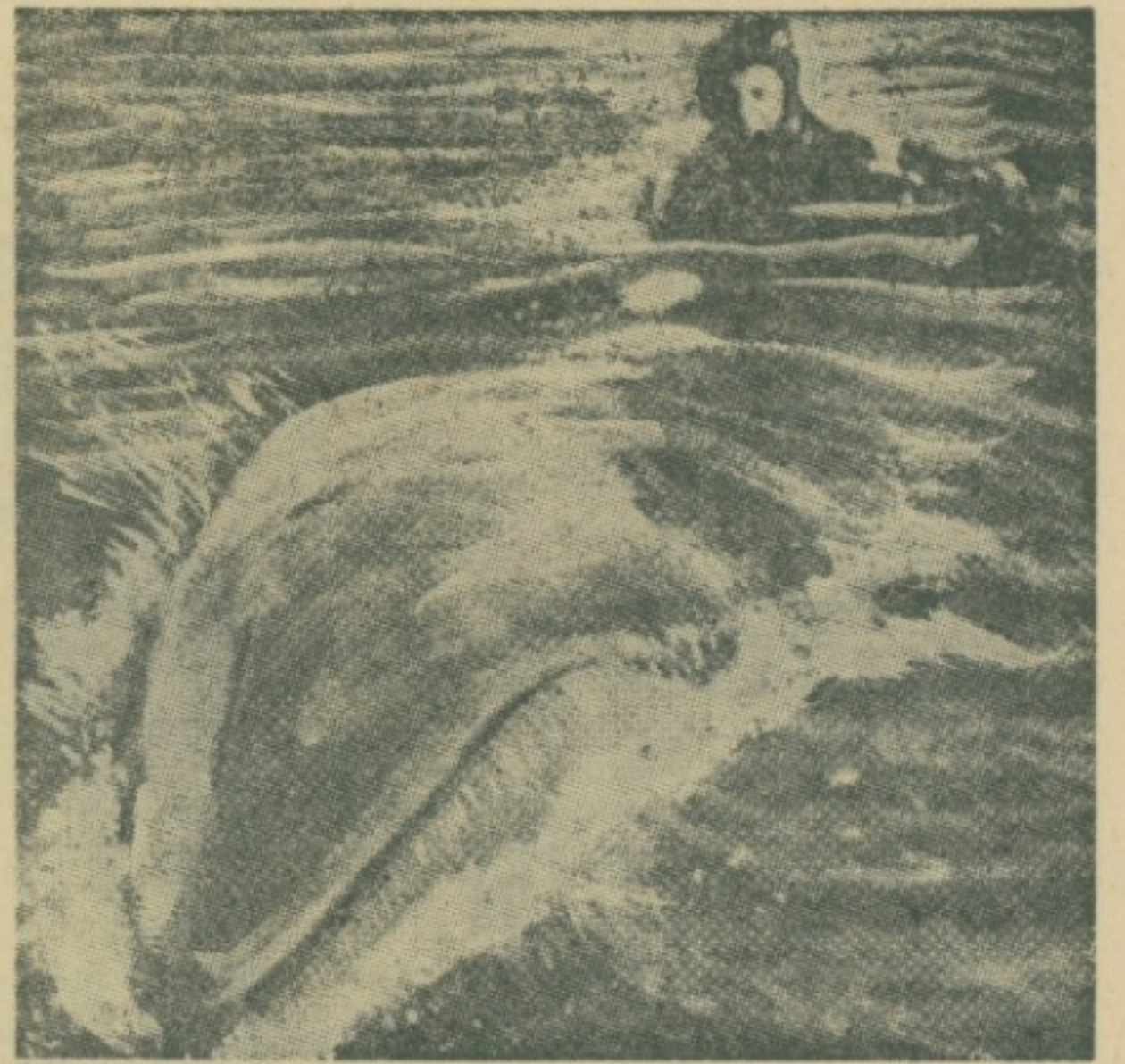
Док точкови са лопатицама комешају запењену воду а два огромна и један мањи димњак бљују црни дим, путници седе у салону или трпезарији осветљени петролејским лампама. Прозори у салону за пушење су замрачени а даме имају свој посебан „кут за ђаскање“.

На броду постоје и два кувача

и кабине са по две постоје развојеле завесама. Сваки путник може за одржавање своје тоалете да употреби дневно десет литара воде! Да би имали увек свеж бифтек или поховану пилетину — постоји на броду и тор за животиње и кавези са живином.

„Вашингтон“ од пре сто година сада је ван конкуренције са својом брзином од 12 чворова.

ОПАСНЕ РАЗНОДЕ ПОДВОДНИХ ПЛИВАЧА

Хватање голом руком отровних јегуља, јахање на китовим леђима или „вучење ајкуле за реп“ нису нимало безопасне разоноде али, ипак, имају присталица. Пливајући врло пажљиво и полако под водом пливач се приближи месту где између стена вири глава врло опасне врсте јегуље чији је ујед опасан. Смели пливач гледа да заваља јегуљу, да јој се приближи с леђа и изненада је шпепа за врат. Тада стварно почиње борба на живот и смрт. Само већа спретност човека може да победи. Јахање на леђима кита спада у наивну игру. Када су

сити, морски динозаври мирно дремуцају на води и за већини пливача није велики проблем да му се приближи и поспе на леђа. Кит то уопште и не осећа. Један од пливача који је имао то задовољство каже: „На леђима кита се човек осећа као да плива у некој парној локомотиви“. „Вучење ајкуле за реп“ је врло опасан спорт. Цери Хут из Калифорније, који је први лансирао све ове спортове каже да са ајкулом треба поступати као са мачком: „Ако се ухватите за ајкулин реп руком или неком удицом она ће вас вући док не хоћете јер вас просто не осећа.“

Али ако је само мало јаке по вучете она почиње да се брани и пливач се нађе на муци како да се одбрани.“

Младе ајкуле не нападају човека сем када се бране и онда могу бити врло опасне. А тада остаје као једино оружје — нож. Разуме се да у тој борби човек ипак не излази увек као победник.

Као и сви други спортови и овај налази присталице међу младим и смелим људима који не знају како да утрше сувишак своје енергије. Али као и сваком опасном спорту и њему су већ принете жртве.

ВАТРОГАСНИ АУТОМОБИЛ — АМФИБИЈА

Нови тип ватрогасног аутомобила конструисаног у Лењинграду намењен је насељеним пунктовима и градилиштима који се налазе у пределима са много водених препрека — река, потоци, језера — а недовољно мостова. У таквим местима веома је тешко, а понекад просто немогуће, прићи згради захваћеној пожаром.

По својој опремљености

противпожарним апаратима и уређајима ватрогасни аутомобил-амфибија не разликује се од обичног. Његове пумпе могу да избацују снажан млаз воде на 50 до 60 метара. Поред пумпе, аутомобил има и генератор за стварање противпожарне пене чији је капацитет 5 до 20 кубних метара пене у минути. Аутомобил може да дејствује са сувог, али и не излазећи из воде.

АНЕГДОТЕ

РАЗЛИКА

Жана Моро, француска глумица, необично цени Ежена Лабиша (1815—1888), француског писца драма, духовитог карикатуристу друштва. Приликом свог последњег боравка у Енглеској, где је снимала „Жути ролс ројс“, неки познаник јој је приметио:

— Сигурно вам одговара ова улога — прави сте батлија!

Она је једва дочекала да употреби мисао Лабиша:

— Батлије су они који долазе до свега а несрећници они које све стиже.

СВЕ У СВОЈЕ ВРЕМЕ

У једној одаји историјског дворца, амерички туристи су се окупили око водича, који им озбиљно објашњава:

— У овој соби спавали су Луј XIV и Жана д'Арк.

Кад је видео запрепашћено лице једног посетиоца, он брзо додаде:

— Нарави, свако у своје доба.

ПРАВА ПРЕТЊА

На једној природби Битлса, спикер, да би уморио и стишао младе извођаче, повикао је:

— Тишина! Или ћу довести берберина!

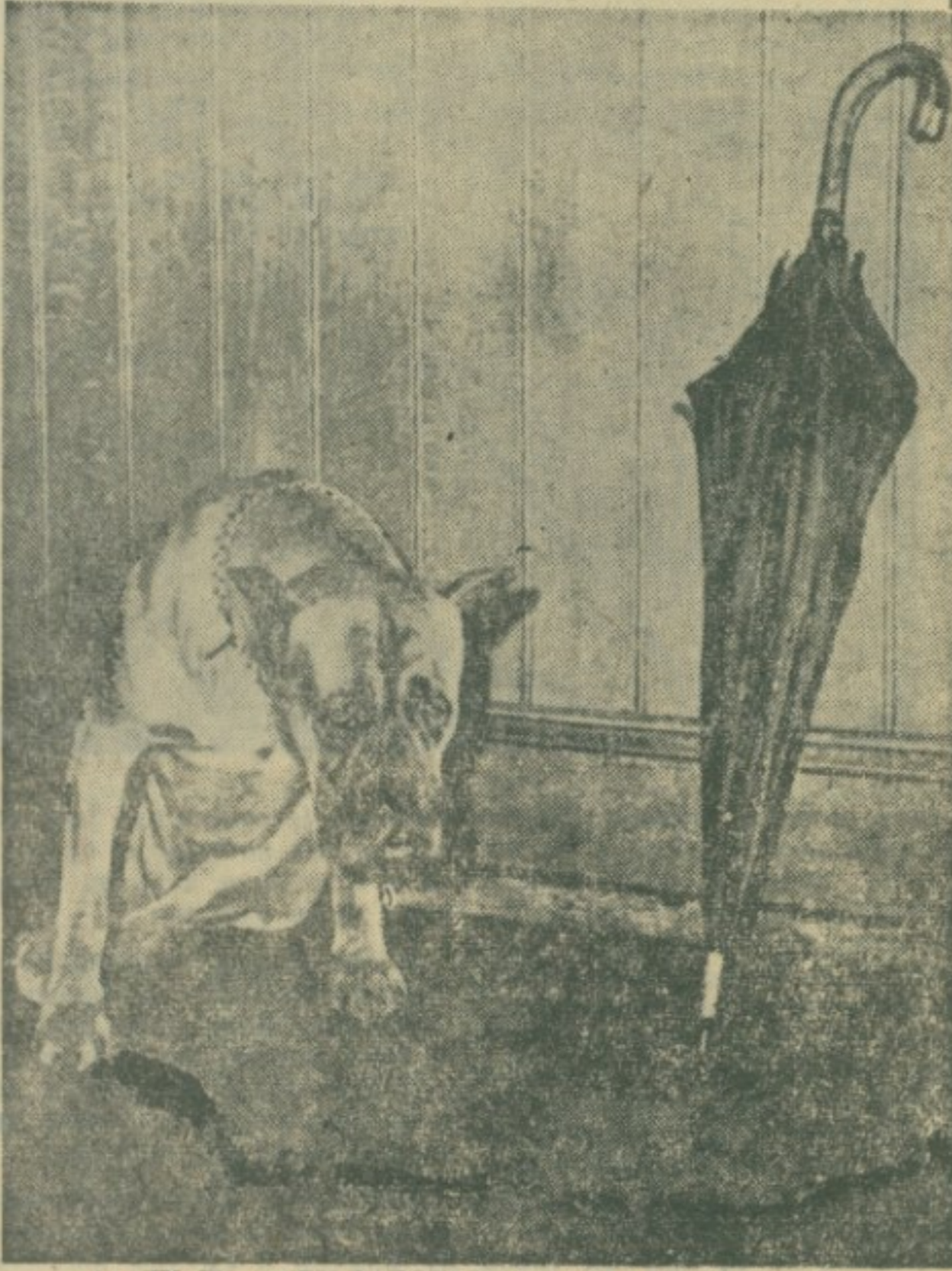
КАД ДИРИГЕНТ ИГРА

Бени Гудмен, познати диригент цез оркестра живео је само за свој кларинет. Једно вече, пре његове женидбе, организован је пријем у његову част и додељена му дивна девојка као сусетка за столом. Његови извођачи су га први пут видели да игра и громко се смејали кад су видели, како својом десном руком, мислећи да држи кларинет, изводи на леђима своје партнерке арију коју оркестар свира.

МАЧ У КАМЕНИУ WALT DISNEY

ЗАБОРАВЉЕНИ

ДА ЛИ СУ ЉУДИ ЗАБОРАВЉЕНИ ШТА ЈЕ ВЕРНОСТ?

СЛАЛОМ СА ОГЊЕНЕ ПЛАНИНЕ

Авача је вулкан у вулкану: велика купа опасана је по-лупрстенастим „окобратником“ једног много старијег вулканског кратера. Ових дана четворица камчатских спортиста извели су једно од најсмелијих спуштања у историји смучарског спорта: циновски слалом с врха активног вулкана у кратер старог. О томе догађају прича учесник спуста радио-техничар ре-монтног бродоградилита Анатолиј Максименко.

Знали смо да идемо на ризик. „По тој стрмини и пешице је опасно ходати, а ви још хоћете на смучкама“ — говорили су нам.

Ми смо се дотад не једном успињали на Авачу. Али, то је било увек исто: идеш горе, идеш доле, на леђима тежак ранац, брзина осам стотина метара на час. А на смучкама...

И не обраћајући пажњу на опомене добронамерних, у пролеће смо почели да се припремамо. Тренирали смо на теренима где је снег сличан авачком. Увекбавали смо слободан спус са тешким и компликованим заокретима. Најзад, после дугих преговора добили смо дозволу спортског савета.

Седморица нас аутомобилом смо се довели до подножја вулкана. У сумрак смо

стигли пешице до мале зграде сеизмолошке станице која се налази на 900 метара висине. Ту је почињао снег. Сутрадан у девет часова кренули смо према врху. Беличаста клубад магле ваљала су се низ падину. Видљивост — три метра.

Из магленог појаса изишли смо отприлике после три часа. Испред нас се уздицао још далеки врх. Из кратера је избијао бели вео дима и гасова. Авача дише.

Стигли смо до старог кратера. Крај његове ивице остала су тројица најмлађих из наше групе. Ми остали, четворица „стараца“, настављамо пут. Волођа Иванченко је као и ја радио-техничар. Тоља Јашченко је бравар у бродоградилшту, а Сергеј Тихомиров поморски официр.

Купа вулкана постајала је све страшнија. Успињемо се залазећи са северне стране у позадину вулкана. И ево, на три метра од нас је огњено ждрело кратера. Вулкан нас дочекује густим облаком сумпорног гаса. Искијавши се, дуго стојимо крај кратера и гледамо наниже, низ струмкупу којом треба да се спустимо на смучкама... Први ће поћи Иванченко, а за њим Јашченко, Сергеј и ја.

Купа вулкана Авачи је строга — тридесет степени. Чим сам кренуо са старта места сам упао у каменит лавиринт. Почео је циновски слалом са вратоломним заокретима при чему су ми, уместо безопасних заставица, са свих страна претиле камене громаде.

Не видим остале. Уосталом, при брзини од 80 до 90 километара на час и не може се гледати унаоколо. Из ка-

меног лавиринта искачем на фирни — снег покривен дебелом леденом кором. Ветар га је избрзао са бесконечно трче испред мене. Неочекивано упадам у „флатер“ — стање познато пилотима у тренутку пробијања звучног зида. Смучке се тресу на леденим таласима, тело почиње да торхтатва: осећање као да ћу се распасти на комаде.

Затим опет летим по растреситом снегу улећући у тесна-

це и изроњавајући поново на стеновито гребене. Све ниже и ниже. Спуштање постаје спорије. Од страхогитог напора ноге трну, отказују послушност.

Видим другове. Они су се већ спустили и стоје на ивици старог кратера са онима који су ту били остали; машу ми и нешто вичу. Правим последњи заокрет и кочим. Осећам жељу да певам, да вичем...

РЕПОРТЕР ИЗ »УЖЕГ ИЗБОРА«

Један велики енглески вечерњи лист тражио је репортера. Од преко двадесет кандидата снега тројица су ушла у ужи избор. Сваки је морао да састави неки извештај за пробу. Један је написао:

„Данас пре подне били смо очевици сцене од које нам се крв зауставила у жилама. Један такси се великом брзином кретао улицом Карзон и замало није прегазно младу дадињу и двоје деце. Катастрофа би била страховита да девојка није чудесним предосећањем оставила децу код куће, а она сама ушла у

тржницу у тренутку кад се такси приближавао. Још само неколико корака и... Али, возач је заокренуо и потерао кола у супротном правцу да би по налогу своје централе отишао по неког путника на другом крају града. И да није било овог изванредног стнаја околности један безбрижан отац, једна безбрижна мајка, и нежне сестре и браћа као и остала родбина били би погођени дубоким болом и изложени немалим трошковима.“

Овај кандидат је био примљен.

ЛУКАВСТВА ЖИВОТИЊА

Свако ко је живео на морској обали зна да, ако би галебови хтели да отворе шкољку — у лету је баце о-

стену да би се разбила и онда лако поједу мекунца. Али они знају и за друге трикове. Једног дана је полако дуж морске обале ишао један аутомобил. У виском лету одједном се појавио гaleb који је у кљууну носио читав „пакет“ шкољки обраслих алгама. Птица слети на земљу баш испред кола, спусти свој терет и одскочи мало у страну. Да шкољке не би прегазно возач их заобиће али птица поче бучно да протестује. Занатересован тиме он врати кола уназад и пређе точковима преко шкољки. Гaleb слети и поче да извлачи меке делове из поломљених шкољки и да их у сласт једе.

Познат је начин лова на даброве: истеше се један про-

лом од 30 сантиметара у брани коју је начинила животиња и ту се ставе замке. Пошто кроз пролом отиче вода и тако се спушта њен ниво, даброви тамо појуре да би поправилу брану и — тако упадну у замку. Али једном су замке биле уништене а брана била поправљена. То се догађало неколико ноћи узастопце.

Једне вечери, пошто су ловци начинили нов отвор и поставили замке, сакрили су се на обали да виде шта то мали вештачи раде. Пред зору један дабар је изашао из своје кућнице, погледао пролом и отишао обалом. Ускоро се вратио носећи у зубима једну дугачку ласку. Ужурбано је радио док сасвим није уништио замке. После тога се изгубио и појавио поново са три своја сродника: сви су сложено почели да поправљају брану.

На ивици џунгле појавило се неколико коза које су уз пут мирно пасле. Ускоро наиђоше два вука. Први дограби козу, пребаши је на леђа и појурн а други вук за њим.

Упутише се ка јаругама које су се налазиле на неколико километара олатле. Пси једног ловца сустигоше вукове, али како је други почео да режи, нису смели да му приђу. Први вук спусти свој плен да би га прихватио његов пратилац и ставио на леђа. Пошао је онда први са козом на леђима док је онај други сада имао да штити залеђину.

Пуна три километра су се они непрекидно смењивали: час је плен носио један час други и пси никако нису ус-

пели да им приђу. Препредени вукови добили су битку... и сачували своју „закуску“.

Брод се приближавао Панамском каналу кад неколико птица улету у кабину крманаша. Његов помоћник испружи руку, птице слетеше на њу а неке на ограду палубе. Нахранише их мрвицама и бананама, а онда птице почеше да лете по кабини као да немају намеру да побегну кроз отворен прозор. После неколико тренутака слетеше на грану једног тропског дрвета која је стајала у углу као украс, вукуоше главе под крила и мирно заспаше.

Ускоро је тајна одгонетнута: два орла су се спустила на антену од радија и птичице су затражиле склоности од њих. Сутрадан ујутру, мали гости излетеше кроз прозор у извињање и кад су се уверили да орлова више нема у близини, настадоше у пуном лету.

ДОГОДИЛО СЕ У...

...Њујорку. Један одушевљени поштовалац Шекспира пренео је 1890. године из Европе у Америку 60 пари чворака да би и у Сједињеним Државама постојале све врсте птица које велики књижевник помиње у својим делима. Потомство ових чворака данас је више него многобројно — има их 500 милиона и они сваке године нанесу усевима штету у висини од 40 милијарди динара.

... Лондону. Веома строго био је кажњен један зубни лекар који је случајно или намерно — то није могло бити утврђено — злоупотребио свој положај. Наиме, он је једном деветнаестогодишњем младићу, који је дошао лекару да би му овај уклонио зубни каменац, повadio готово све зубе.

... Девоу. Удружење одгајивача стоке увело је картотеку у којој се региструју сви смртни случајеви оваца које су угинуле доносећи на свет младе, као и смртни случајеви тек ојагњених младунаца. На тај начин омогућено је да одротеља јагњад сместа добију нове мајке, а овце које су изгубиле потомство — посвојчад.

... Енглеској. Зидни тапети са фотографијама у боји омиљених певача забавне музике, нарочито са фотографијама чувене групе „чулавих буба“, постали су права манија у Енглеској. Девојке се просто утркују која ће прва имати собу обложену оваквим сликама.

... Кејсингтону. Двадесет девет ученика и ученица попадали су једно за другим у несвест док је њихова наставница изводила један хемијски оглед. „Кривац“ за несрећан случај била је једна неисправна Бунзенова лампа. И ученици и њихова наставница освестили су се тек у болници.

... Колораду. Студенткиња Марија Арагон оклизула се у учионици и сломила ногу. Њени другови начинили су столицу-носилу и сваког дана су је доносили на предавача, а затим је са универзитета враћали кући.

ДЕЧАК И РИБА

РИБА ЈЕ БИЛА ДУГАЧКА КОЛИКО ДЕЧАК ВИСОК, А ИСТО ТОЛИКО ЈАКА. У ДУГОЈ И ТЕШКОЈ БОРБИ ИЗМЕЂУ ЊИХ, ДЕЧАК ЈЕ ИПАК ПОБЕДИО.

Сви они који воле пецање знају шта то значи седети сатима у чамцу на хладној новембарској киши која продира до сржи. Када очекујете да ће риба снажно загристи јер сте изабрали најбоље место, употребити најбољи мамац и уложити највише стрпљења — оно, ипак ништа!

Дрхтао је јер је на себи имао старе закрпљене панталоне, ланену кошуљу и један слаб капутчић, а то је све било готово сасвим мокро. Ипак надајући се стајо да ће нешто уловити није хтео да упали мотор и да се врати кући.

Удица се закачила

Мали Канађанин Боб Хант, био је готово скамењен од хладноће у једном старом чамцу свог деде на реци Светог Јоренца. Једва је веслао уз воду поред обале не осећајући више своје промрзле руке. За сваки случај био је везао удицу за чмац: ко зна, може ипак нешто да налетети.

Повремено је остављао весла и намотавао или размативао удицу и подизао је или спуштао својим дугим штапом. Једног тренутка учинило му се да се удица закачила за дно реке јер није могао да је покреће. „Шта ће ми рећи деда ако му покажем удицу?“ — плашио се,

Поново је покушао да је откочи и она је почела да се помера али — у супротном правцу. Обема рукама је стегао штап и покретао га тамо-амо да би се уверио да ли удица стварно мрда или му се то само чини.

Убрзо се показало: нешто је тако снажно цимнуло удицу да умало није испустио штап. „Ухватио сам најзад велику рибу!“ — помислио је обрадован.

Боби је заборавио на хладноћу, кишу и воду у чамцу која му је достигала до чланака. Сав се концентрисао само на то да извуче и савлада рибу коју још није видео али је осећао да је страшно велика. Полако је почео да окреће ручицу на штапу, да би навио удицу и привукао рибу што ближе. Али промрзли прсти су се петљали а и риба је све чинила да га спречи.

Мада је имао свега једанаест година Боби није био новајлија у пецању, али никад досад није осећао толики понос јер ниједна риба није тако снажно повукла његову удицу.

Борба са рибом

У борби са рибом Боби није ни приметио како му чмац иде низ воду и приближава се све више стенама Мекгуеновог рта. Покушао је једном руком да држи штап, а другом да мало весла али је пао и на ивици чамца повредио колено.

Риба као да се одједном предомислила — нагло је променила правац. Тог тренутка

се показала на површини и Боби се уплашио када је видео колика је. Али му је то дало још више снаге за борбу: никада себи не би опростио да му толика риба умакне. Нико му не би веровао ни да ју је ухватио.

Највећи проблем је био извучи је на прилично стрму обалу. Неки ловци су у таквим случајевима убијали рибу из пиштоља а већина је гвозденим кукама извлачила у чмац или на обалу. Али Боби није имао ни једно ни друго а да је, не би могао користити, јер су му се руке просто биле скочаниле од хладноће.

Риба га је вукла све више ка дубини реке и Боби је знао да је тамо никад неће савладати. На реци није било другог чамца са рибарима који би му помогли, а већ се читав сат борио.

Знао је да би се још некако извучао ако би успео да упали мотор и примора рибу да пође за њим. Али сваки пут кад би то покушао риба, као да је гледала, цимнула би удицу тако јако да је Боби једва задржавао штап у руци.

Киша је поново почела да сипи а ветар и бујица носили су чмац. Лупинаши у једно дрво почео је да се окреће уковитлац, и наједном кренуо ка обали. Балансирајући како је најбоље умео Боби је полако изишао из чамца и загазио у хладну воду која га је просто штинила за прозебле ноге. Али рибу није испуштао, полако је привлачио обали затежући удицу. Није водио рачуна шта

ће бити са чамцем нити да ли ће назелсти — све је жртвовао само да извуче рибу. Полако је успео да је привуче у плинак. Била је огромна, велика сигурно колико и он али свакако тежа од њега. Приметно је да је од три кукке на удици само једна била у устима рибе.

Најзад победа

Лежала је насукана на глатку стену обрасту маховином и дечак је поверовао да се предаће. Али баш када се најмање надао она је скочила и ослободила се кукке. Боби је изгубио равнотежу и пао колико је дуг на клизаву стену повредивши оба колена и руку. Али повреде није осећао, ни лелену кишу, ни хладну воду у којој је стајао: чинило му се да су све његове наде изгубљене јер је риба почела да се пражна покушавајући да се дочепа дубље воде. Заплакао је од муке.

Али риба је одједном упала у једно удубљење између стена и он се бацао за њом иако му је вода досезала до колена. Укоченим рукама покушавао је да је ухвати и да је извуче на обалу.

Ударајући снажним репом она је бацала дечака час на једну час на другу ивицу стене тако да се Боби сав искривавио од повреда. Новом снагом бацао се на рибу и једног тренутка успео да је ухвати за шкрге и више од пола извуче на стену. Али се она наглим трзајем сручила поново у воду заједно са Бобијем.

Осетио је под руком на дну мањи камен. Шчепао га је и почео да је удара по глави тако да је ускоро престала да даје отпор. Онда је тек био сигуран да је победио. Запињући из све снаге извучао је мртву рибу на обалу. А онда је приметио да му не ма чамца. Почео је да трчи низ реку не мислећи више на рибу.

Успео је да га нађе и некако врати. Утоварити рибу у чмац — превазилазило је његове снаге. Једног тренутка се одлучио да отрчи и позове деда у помоћ, али је одмах одустао јер је неко могао да му украде рибу. Одлучио је да је некако убаци сам. Посао је напредовао врло споро јер су му руке биле укочене од хладноће и повреда, али је најзад успео.

Да упали мотор није могао и завеслао је полако уз воду борећи се против ветра и тока реке.

Кад је стигао кући већ је увелико пала ноћ. Деда је стајало излазило из куће и прислушкивао да ли долази, а када га је угледао осуо је да га грди и рекао да деца ноћу не треба да буду ван куће. Боби је ћутао а онда као да се нешто пробудило у ње му одговорио је:

— Иди прво види шта има у чамцу па онда реци да ли сам још дете!

Боби је осетио да је постао човек.

Риба с којом се дечак борио припада врсти штука која живи у северним америчким језерима. Може да буде дугачка близу 1,50 м.

ТРКА ЧАМАЦА ЗА СПАСАВАЊЕ

Сваке године се у једном делу њујоршке луке који се зове „Нероуз“, одржавају трке чамца за спасавање. Њих сваки брод носи да би у случају несреће послужили за спасавање путника и посаде. Учествовају чамци са бродова из целог света, а веслају одабрани чланови посаде. Стаза је дугачка око 1.852 метра. За трку је одабран баш тај део луке зато што је ту море увек узнемирено од подмуклих плина и струјања. Учесници показују способност и умешност да се крећу под тешким околностима — пред великим бројем гледалаца дуж обале. Победници обично пређу стазу за нешто мање од 12 минута.

Прва трка чамца за спасавање одржана је 1860. године код острва Чинча према обали Перуа. Учествовале су посаде са бродова разних земаља кад су на та острва дошли да укрцају гуано (птичје ђубриво). Била је то неплањирана приредба и трку је добио чмац који је припадао једном америчком броду.

БАЛАНСИРАЊЕ НА БАЛВАНУ

Међу америчким дрвосечама веома је популаран спорт балансирања на балвану. Прво званично такмичење одржано је још 1898. године. Два човека стану на балван који плива и стопалима почну да га брзо окрећу. Треба бити веома вешт да се на њему одржи јер га вода преврће а гештим маневрисањем треба други да се примора да изгуби равнотежу и падне у воду. Балвани су обично око четири метра дугачки а површина им је обрађена на машини како бљ били још клизавији када се овлаже.

ВОЖЊА НА ТАЛАСИМА

„Јахање“ таласа на дугој дасци постаје све популарнији спорт широм света. Иако за сада има свега око 200.000 љубитеља овога спорта, што је безначајно ако се упореди са другим љубитељима, ипак њихов број нагло расте, а то није случај са другим спортовима. Недавно је усавршен облик даске, а њена лакоћа је сведена на минимум.

За искусног „јахача“ нема ничег лепшег и узбудљивијег од „јахања“ на крести таласа. Већина њих су задовољни када висина таласа не прелази 5—6 метара, али их има који су смелији и воле и таласе од 15 метара. Ова врста спорта води порекло са Хавајских острва, где се овим спортом људи баве већ столећима. Плажа Махака на острву Оаху најчувенија је по овом спорту и није чудо што се баш тамо и одржавају светска првенства.

»ЦАРСКА ЗЕМЉА«

Раџастан је држава на северо-западу Индије са површином од 343 хиљаде кв. км и око 21 милион становника. По стала је спајањем територија бивших држава Раџастан и Аџамер. Клима је сува и најтоплија у Индији — чак до +50 степени. Око 3/5 државе сачињава пустиња и полу-пустиња. Становништво се ба ви највише сточарством. Око 2/3 њива наводњава се водом из бунара. Саобраћај је неразвијен. Назив државе потиче од санскритских речи „раџа“ — цар и „стан“ — земља, дакле „Царска земља“!

»ВОЈНИ ЛОГОР«

Исфахан (арапски Исбахан) је град са око 300 хиљада становника у централном Ирану и истомимељој провинцији која има површину од око 130 хиљада квадратних км и преко 1,1 милион становника. Од 10. до 13. века био је један од највећих градова на Блиском истоку а крајем 17. века у пуном расцвету. Опadaње је почело крајем 18. века када је пренета престоница у Техеран. Мноштво споменика иранске материјалне културе украшава град: развијени су занатство и предузећа текстилне индустрије. У преводу са древноперсијског име значи „Војни логор“.

» АТЕЉЕ « НА ДНУ ВОДЕ

За људе-жабе није више никакав проблем да обаве ма какав посао под водом. У свету тишине они виде необичне сцене али и сами чине и немогуће ствари.

Некада није било тако. Хра

бри ронилац сличан Диогену у бурету, као да је подигнутом руком поздрављао сва жива бића под морем. „Скафандр“ Клингерта који је вршио експерименте 1787. године указао је пут истражи-

вачима да усавршавају своју ронилачку опрему. На почетку овог века подводне саонице односиле су рониоца на дно. Ова интересантна справа извучена је недавно, већ сва зарђала, са дна мора.

ЕВРОПА: 88 СТАНОВНИКА НА 1 КВ. КМ

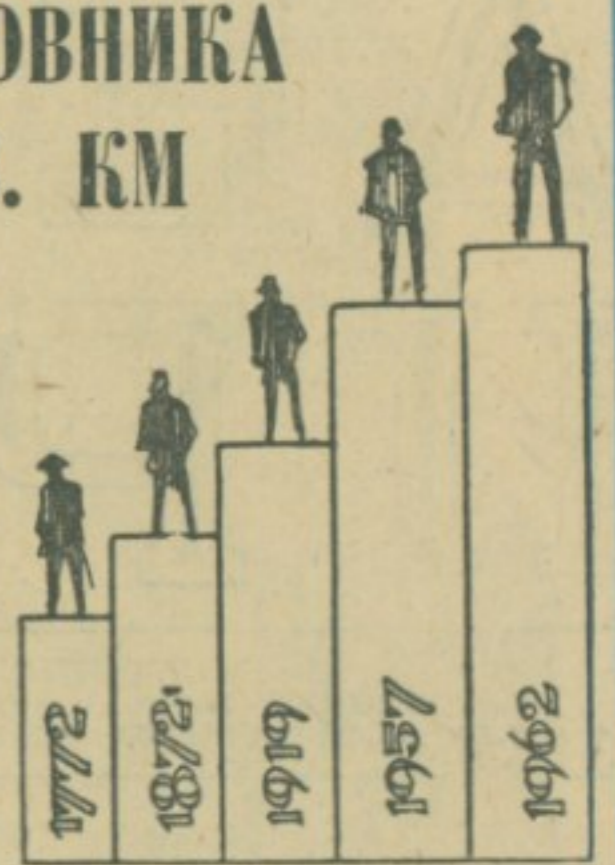
Пре поделе Пољске (1772) између Немачке, Аустрије и Русије, у Европи је било свега 82 милиона становника у 56 држава. Од пет великих сила Француска је била најмногљуднија: 26 милиона, затим Русија са 18 милиона, Аустрија 17, Енглеска 12 и Пруска са пет милиона. После сто година (1872) било је 18 самосталних држава, пошто се Немачка ујединила, као и Италија која је имала многе државице. У Русији се број становника учеством (72 милиона), Немачка је имала 40, Француска 36 милиона (порад од свега 10 милиона), Аустрија и Италија по 36 и Велика Британија 32 милиона.

На шест великих сила

отпада 242 милиона или 8 десетина од укупно 300 милиона европских становника.

После првог светског рата, уговором о миру (1919) од Аустро-Угарске постало је више самосталних држава тако да се број држава повећао за 27 а број становника порастао на око 380 милиона.

У 1957. години у Европи је било укупно око 640 милиона становника. Само Совјетски Савез је имао 200 милиона душа; обе немачке државе 70 милиона, Велика Британија 51,6, Италија 23,4, Пољска 28,3 милиона, Румунија 17,8, Југославија 18, Чехословачка 13,3, Мађарска 9,8, Шведска, Аустрија и Бугарска по преко 7 милиона,

Грчка 8, Португалија 9 милиона.

После пет година (1962) укупан број становника пење се на 655 милиона. Насељеност у Европи: 88 становника на 1 кв. км, а годишњи прираштај је око 1 одсто, док у осталим деловима света износи 2,3 одсто.

Понекад се деси да човеку падне нешто на главу из ваздуха а не зна одакле је дошло. Обично је то случајна последица неке борбе птица у ваздуху — кад слабија понесе себи нешто за храну а нападне је нека друга јака и она прва све баца да би само што пре умукла.

Познато је да галебови подигну шкољку у вис и бацају је на земљу да би се отворила. У Њу Џерсију у Америци, путем покрај обале ниједан ауто не прође неопштећен од тих шкољки.

Једна врста балканског орла баца корњачу из ваздуха да би је разбио и тиме лакше припреми себи укусан ручак. Према старој легенди, чувени грчки драматичар Ес-

Птице бомбардери

хил, који је био хелав, погинуо је када му је једна таква корњача пала на теме. Разуме се да је погодак из ваздуха био сасвим случајан.

Међутим, зна се поуздано да једна врста аустралијског мишара врши „бомбардовање“ из ваздуха са одређеном намером. Како од свега највише воли јаја аустралијске птице ему, која по величини уступа првенство једино ноју, мишар, сам или у друштву, почне камењем да бомбардује из ваздуха птицу док је не најури из гнезда. А онда настави са гађањем док не разбије јаје, онда га тек шчела канџама и лако однесе да га сам поједи или нахрани своје младе.

Из каталога забрањених књига

И аустријска цензура за време царице Марије Терезије била је врло оштра, нарочито према писцима-представницима слободоумних идеја века просвећености. У томе није био много блажи ни њен син и наследник цар Јосиф II, познат као један од најизразитијих представника такзованих „просвећених царева апсолутиста“. Као и за сву другу робу, забрањено да се преноси у аустријску царевину, постављени су и за књиге посебни, поверљиви службеници, са дужношћу да пазе да се не прокријумчари која на штету „морала, верности и оданости поданика“.

У Аустрији је постојао каталог забрањених књига, поред оног који је стално издавао Ватикан и кога су под претњом анатемисања морали да се придржавају сви верници римске католичке цркве. Аустријске власти свој каталог објављивале су из године у годину од 1754. све до 1780. Али је најзад каталог забрањених књига забрањен за јавност, јер су поданици премисловитије царице из њега дознавали шта се забрањује па настојали да се домогну баш анатемисаних књига.

Цензура често није запленивала целу књигу већ само поједине њене делове, који су просто истргани из целине и спаљивани. Међутим цензорски службеници су такве испечане странице уз скупу плату, уступили заинтересованима који су их комплетирали са оним што је остало.

Каталог забрањених књига у Аустрији постајао је све обимнији јер је у њега уношено све што је, према схватању царске власти, могло бити опасно за „веру, државу, обичаје и морал, и уопште по добро поданичко мишљење“. У каталогу се налазио чак и Робинзон Крузо, Гетеов „Вертер“, Бокачов „Декамерон“, Виландова и Лесингова дела, Библија коју је превео Мартин Лутер, све врсте путописа по страним земљама где се говорило о природ-

ном животу, па и списи прквеног карактера који су слободније расправљали о стварима са чиме царица Марија Терезија у својој претераној побожности није могла да се сложи.

„Француски класик Рабле за њу је био расуспник кога је требало спалити на ломачи, исто као и Волтера, Русоа, Бела, Енглеа Лока и немачког изрода Лесинга“. За своје верне поданике прописала је као основно штиво један катихизис који је написао неки језуита, царичин исповедник.

Сви који су се бавили протуром забрањене литературе кад би били ухаћени, излагани су најстрашнијим казнама: ломљењу на точку, чечењу, одсецање су им руке, којима су протурали прокажене књиге. Па и поред свега тога забрањене књиге су продирале и све више је читалаца долазило до њих.

Доситеја Обрадовића је за време његовог првог боравка у Бечу (1771—1777), његов учитељ француског језика упознао с најодабранијим делима не само француским но и са енглескога на овај језик преведених књига. Тај непознати Доситејев учитељ је са много труда и вештине проналазио књиге које су ученику отварае нови поглед у свет, па свакако и Лафонтенове басне које су биле на списку забрањених књига.

И наши граничарски официри, који су за време царевања Марије Терезије више провели на ратиштима по целој Европи него на својим огњиштима, доносили су у својим телеџама и књиге које су их одушевљавале са свим новим идејама. Хрватски просветитељ, писац из Словеније Матија Антуњ Релковић идеју за свог „Сатира“ узео је из Пруске, из оних књига које тамо нису биле забрањене, јер је Фридрих II толерицао просветитељску књижевност.

На једном саслушању у Бечу 1778. године неки оптужени књижевник каже да је и коли-

Цензура за време Марије Терезије била је врло оштра, нарочито према писцима слободоумних идеја. За њу је „Француски класик Рабле био расуспник кога је требало спалити на ломачи, исто као и Волтера, Русоа, Бела, Енглеа Лока и немачког изрода Лесинга“. Па и поред тих оштрих мера, Волтерових дела код нас нису тако ретка крајем 18. и почетком 19. века.

ко сандука забрањених књига прокријумчарио преко границе и растурио их по јужним деловима царевине, што значи у Мађарској и Хрватској. На питање какве су то биле књиге, одговорио је: „Дела господина Волтера, Русоа, и још неких других, као и Енглеа; филозофска, и дела „због забавног читања“ (белетристика). Како књижевник није умео или није хтео да каже купце, прикован је у Бечу за срамни стуб и за „вечна времена забрањено му је да ради с књигама“.

За време цара Јосифа II цензура књига била је донекле ублажена, али „безбожни и бунтовни француски списатељи, у првом реду господин Волтер“ — нису успевали да продру у јавност аустријске царевине. Само су одабрани имали привилегију да их читају, и то под изричитим обећањем да књигу неће давати никоме.

Стога је у библиотекама епископа и генерала, наших поверљивих људи, за које се знало да их „неће поколебасти бунтовничке и превратничке мисли великих француских „грешника“, у последњим деценијама 18. века било и Волтерових дела поред Русоа, Монтекијеа, Даламбера, Мармонтела, Декарта и других, ико су се деценијама налазила на списку књига забрањених „за верне поданике величајног двора царства аустријанскога“.

У својим делима Доситеј Обрадовић нигде не помиње Волтера, Русоа свега на једном месту у својој „Етици“, исто као и Даламбера, али он је стално мислио о њиховим делима и према њима заузимао свој став. Емануел Јан-

продају одобрила аустријска цензура.

Волтерових дела код нас више нису тако ретка крајем 18. и почетком 19. века. Највећу личну библиотеку, око 5300 књига, имао је Сава Текелија и то на немачком, француском, енглеском, латинском, руском, пољском, чешком, словачком, мађарском и српском језику. Ту је била и чувена француска Енциклопедија, сабрана дела Волтера, Русоа, Хелвецијуса и других.

Име Волтерова први пут се појавило у првим српским новинама „Српскија повседневнија новина“ 1791. у чланку

„Потемкинов разговор“, написаном у облику дијалога који воде духови највећих људи 18. века.

Први списи о Волтеру на српском језику појавили су се тек 1809. године и то у преводу с немачког језика, а прво његово дело, филозофски роман „Задиг“ исто тако преведен с немачког језика, штампан је тек 1828. године и то о трошку Матице српске у Будиму.

Тако је упркос круте аустријске цензуре па и конзервативне опозиције у нас — Волтер потајно и полако продирао међу наше људе.

Војничка музика

Џејн Холидеј припремио је по наговору својих пријатеља песме са војничким темама. Прва група је готова и носи назив „Плаве и смеђе“. У ствари у тим песмама су о певане историје француских војника који су пошли у рат а код куће оставили жене и веренице (плаве и смеђе). Али како је ове прве песме певано на једној забави, без званичне дозволе, изводио их је тако да су звучале смешно.

»НЕСАВЕСНЕ« МАЧКЕ

Мачке у служби британске дирекције пошта и данас добијају исто следовање као и 1873. године када је уведено награђивање четвороножних ловаца мишева. Тражено повећање њихових „принадлежности“ министар пошта је одбио уз образложење: мачке често изостају „с посла“ без оправдања.

КАКО КАА

— Морате ли увек последњи да напустите брод у случају несреће? — пита једна путница капетана брода.
— Само ако брод тоне, драга госпођо, — одговори капетан. — Иначе, кад одлети у ваздух идем заједно са осталима.

НЕОБИЧНИ СВАДБЕНИ ОБИЧАЈИ

Велика узбуна

Ватрогасци у француском месту Сен-Пол-де-Тернова крај Лиона почели су да се узнемиравају — сирена којом се позивају ватрогасци на узбуну постајала је сва слабија. Потражили су специјалисту за оправку електричних сирена али он, пошто је целу размонтирао и поново наместио, изјавио је да је немонан — сирена је опет била слаба. Последњу реч дас је један млади нестручни радник: пронашао је да се у отвору сирене налази гнездо неке птице пуно јаја.

На Формоан живи једно племе у кога је склапање брака врло једноставно али и необично сурово. Да би изабрали девојку добио за супругу мушкарац треба свом снагом да је удари стопалом по цеваници. А да би постао мајстор за такав ударац младожења мора дуго да се вежба на стаблу неког дрвета. Чим правилно и са довољно снаге успе да га изведе, има право и да удари девојку и она постаје његова жена.

У мароканском племену Кабила свештеник приликом обреда венчања убоду у врат младу врхом врло оштрог ножа. Чим се појави кап крви сматра се да је венчање завршено. Символични смисао овог обреда значи да ће супруга целог живота бити на милости и немилости свог мужа.

Када момак из црначког афричког племена Руанда Урунди жели једну девојку да учини својом женом он обоји њено лице белом бојом.

Племена Буги са индонезанског острва Целебеса има можда најнеобичнији свадбени церемонијал на свету: цела три дана, колико траје свадбена свечаност, млада не

сме да подигне очи. Међутим, још теже је то што она за све време не сме ни да крочи ногом по тлу. Жреци је дрогирају до те мере да се она онесвести и онда је преносе на рамена њеног оца или породичног старешине. Када се оствести сматра се да је обред венчања извршен.

У неким крајевима Индије девојка мора прво да се уда за дрво да би могла постати супруга свога изабраника.

У монголском племену Урду свака пета девојка мора да се уда за брисач ногу. Овај чудан и на изглед непојмљив обичај настао је услед сразмерно малог броја мушкара-

ца у племену. Удајом за брисач ногу пред шатором спасена је част породице.

Код бурманских Шанаа свештеник опали два ћорка под свим носем младе. Чим она отвори очи брак се проглашава склопљеним.

Код абисинских Галаса младожења узима младу у наручје и носи је до ведра пуног воде, диже је што више може и испушта. Уколико настане већи пљусак сматра се да ће брак бити срећнији.

У Биканару у Индији свештеник везује руку младе за реп краве која се сматра светом животињом. Чим крава замуче брак је закључен и свадбено весеље почиње.

Најзад, у Кашмиру млада не присуствује своме венчању већ се то врши преко посредника: једне камиле.

Обрнуто

Неки Французи се целе недеље питају — шта ће да раде у недељу. Врло често недеља дође а они то још нису смислили него кажу један другом:

— Баш недељом не знам човек шта да ради!

Међутим у Енглеској недељом и не раде ништа друго него мисле шта ће да раде у току недеље.

Аутоматски кувар

Бело одело, бела висока капа и кутлача у руци — тако ми сви замишљамо куvara. Иза те слике крије се хиљаду тајни: колико времена неко јело треба да крчка, колико га и када треба посолити, које му зачине додати...

А ако бисмо створили аутоматског куvara? — поставили су питање харковски конструктори, стручњаци за аутоматизацију у трговини. И аутоматски кувар је створен: апарат не нарочито велик, обојен у бело и сребрнато. Јела која он припрема ни по чему не уступају онима на које смо навикли у ресторанима и кафанама.

Довољно је да се резервоар аутомата напуни водом, а четири мада бункера месом и

поврћем (зависно од јела: мрквом, кромпиром, луком, купусом), затим одреди јеловник, укључи машину и — рад почиње.

С највећом тачношћу сатни механизам означава време кад је вода у котлу почела да врн. Тада у рад ступају релеји: из сваког бункера у одређеном тренутку у котло се убацује поврће. Када је потребно, релеји стављају у дејство кутлачу да би јело било промешано. А када се све скува, на контролној табли се пали дрвени сигнал и зазвони звонце: аутоматски кувар испунио је свој задатак.

За сада се аутоматски кувар користи за једноставнија јела: разне супе и чорбе, каше и компоте.

ОСТАТАК ПРОШЛОСТИ...

Мало село Љивија припада Шпанији, али се налази на француској територији, управо — окружено је француском земљом! Типично шпанско место

лежи високо у Пиринејима и са Шпанијом је повезано једним неутралним друмом већ више од 300 година!

Као мајмун

Афричка циновска буба „Голијат“, дугачка нешто преко 12 сантиметара, може да се пребације са гране на грану готово као мајмун!

ВРЕМЕЛЛОВ

ПО РОМАНУ Х. Ч. ВЕЛСА

НЕКО СЛУДНО БИКЕ ПРОДУРИЛО ЈЕ КРАЈ МЕНЕ

ПОТРЧАО САМ ЗА ЊИМ

ДОК СЕ ОПУШТАЛО НИЗ БУНАР, ЛИЦИЛО МИ ЈЕ НА ПАУКА

ТЕК ТАДА САМ ПРИМЕТИО МЕТАЛНЕ ПРЕКЛЕ ПРИ СВРШЕЊЕ ЗА ЈИД КОДЕ СУ ЛИЦИЛЕ НЕКУ ВРСТУ ЛЕСТВИЦА

ШТА ЈЕ ОВО?

ЕЛОУ СУ СЕ ВРАТИЛИ СВОЈОЈ ИГРИ. А ЈА САМ РАЗМИШЉАО

ИЗГЛЕДА ДА ПОСТОЈЕ ДВЕ ВРСТЕ БИКА. ЕЛОУ НЕЖНИ БЕСПОМОКНИ И УМНО НА СТУПЉУ ДЕЦЕ И ОВИ ДРУГИ КОЈИ ЖИВЕ У ПОДЗЕМЉУ.

ОВЕ ГРАЂЕВИНЕ СЛИКНЕ БУНКЕРИМА У СТВАРИ СУ ПРОЛАЗИ ЗА ЊИХОВА ПОДЗЕМНА СТАНИШТА!

КАКО СУ САМО ДЕОФОРМИРАНИ ОД ТОГ ЖИВОТА ПОД ЗЕМЉОМ!

БИТИ ИЛИ НЕ БИТИ

Бити или не бити, питање је сад! — Хенри Стенли је за тренутак се замислио погледа упрта у кров шатора у коме је лежао. Не, није био расположен да даље прати Хамлета у његовим проблемима, имао их је искупише својих. Пут је трајао већ три године и он је почео да се осећа уморним. Уз помало тужан осмех спустио је књигу на платнену столицу за расклапање. На неки начин ова књига је представљала цивилизацију у срцу Африке и била је његова једина веза са ранијим животом. Помислио је: „Шекспире, хвала!“ — и угаasio фењер.

Била је то ноћ 30. маја 1877. године. Чланови његове експедиције, 125 људи, жена и деца — носачи су са собом повели и своје породице — мирно су спавали у малој долини међу бреговима. Ватре су гореле, страже дремале, није била потребна нарочита опрезност. Логор је био смештен у земљи ратничког племена Бабвенде, пријатељски расположеног. Експедиција је добро примљена, омогућено је да се купе намирнице, вино од палме, амулети и лекови. Мало су се одмарали пред завршни део пута према обали.

Следећег јутра, Стенли је, испред свога шатора, почео да оређује материјал, да уноси податке у свој дневник. Поред њега је стајао његов верни Арапин Сафени који је замислено жвакао дуван. Све је било тихо и мирно.

Али не задуго — Сафени је искочио и повикао: — Господару!

Стенли је подигао главу и Арапин му показао руком у правцу оближњег брега. На неких 50 метара далеко стајало је 500 — 600 ратника племена Бабвенде. Појавили су се у тишини и направили руб преко тремена; сви наоружани: ко кољем а ко пушком. Стајали су непокретно, погледа упрта ка логору. Стенли је изненађен заклопио велику књигу и устао.

У том тренутку су ратници започели свој ратни поклич и кренули према логору. Али и Стенлијеви сарадници стизали су и трком на брзину, уз пут дохватили пушке. Болесни, жене и деца су се, захваћени

паничним страхом, просто уклонили у средишту логора. Френк Полок, једини белац који је остао у животу од њих четворо који су пошли са Стенлијем, иступио је напред са својим великим револвером. Стенли се није дугото предомисљао — збацио је појас са револвером и рекао: — Идем да видим шта хоће — па долао. — Хајдемо, Сафени.

Ваздух се проламао од ратничких поклича а они су кроз облаке жуте прашине начинили полукруг око логора.

Када су видели да Стенли иде ка њима ућутали су и покличу су се претворили у непријатељско мрмљање. Затим је настао нелагодан тајан. Стенли је чачинао још неких сто корачаји и одмах је мирно сео на земљу. Није чекао дуго: око двадесетак ратника, ишарани ратним бодима, полако су кренули према њему, носећи пушке купљене од белих трговаца на обали, и своја дуга и оштра коља.

— Шта се догодило, пријатељу? — упитао је Стенли не устајући — Долазите у толиком броју наоружани, као да хоћете да се борите. А против кога? Ваших пријатеља?

Прво се чуло мрмљање, а затим је један од ратника одговорио: — Борићемо се против тебе и убићемо те, јер хоћеш да нас уништиш твојом магијом.

— А коју ја то магију употребљавам, пријатељу?

— Видели смо те — поче поглавица — да правиш неке црне знаке на тара-тара, Мунделе (тако су се обраћали Стенлију). Наше ће земље од тога бити уништене, наше овце ће угинути. Банане ће се сасушити, труди наших же на усакнути. Пријатељи смо, Мунделе, али ти ипак хоћеш да нас уништиш. Ми смо дошли да те натерамо да спалиш твоју тара-тара. Иначе немо те убити.

Стенли је остао као укопаз. Тара-тара, дневник експедиције, плод дугог и мукотрп-

ДОГАЂАЈ ЈЕ ПОТПУНО ИСТИНИТ, ОДИГРАО СЕ У ЗЕМЉИ ПЛЕМЕНА БАБВЕНДЕ У КОНГУ 31. МАЈА 1877. ГОДИНЕ ЗА ВРЕМЕ СТЕНЛИЈЕВЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ У ЦЕНТРАЛНУ АФРИКУ.

ног рада... Али, није било времена за размишљање и он повика:

— Сачекајте! — па се окрете према свом шатору. Спалити дневник! Није могао да порекне да је нешто стално уписивао у ту књигу а није постојала могућност да убеди ратнике да то није магија.

У том дневнику му је било све: подаци из области етнологије, филологије, бележио је разна растојања, ту је уцртавао и мапе са рекама и језерима, водопадима... три године рада, три године неизвесности и борбе, више од

стотину људи је изгубило животе негде у савани и дунгли, убили су их ратоборни димороци, или су били жртве звери, или болести. Спалити књигу значило би уништити све податке о великом Конгу, језерима Викторија, Алберт и Тангањика. Уништити податке који осветљавају последње тајне Африке, које ће узнати свет са оним што се још није знало о њој.

Али избора није било: или спалити књигу или умрети. Стенли се беспомоћно окретао по шатору као да је од неког тражио помоћ.

После неких десетак минута је изишао. Ратници су видели да у руди држи књигу и уз жагор повукли су се уназад. Стенли је пошао према њима одлучно:

— Је ли ово тара-тара коју хоћете да спалите? — запитао је и поглавица је потврдио главом.

— Ево вам онда, спалите! — рекао је Стенли и пружио му је. Ратници су се још даље повукли:

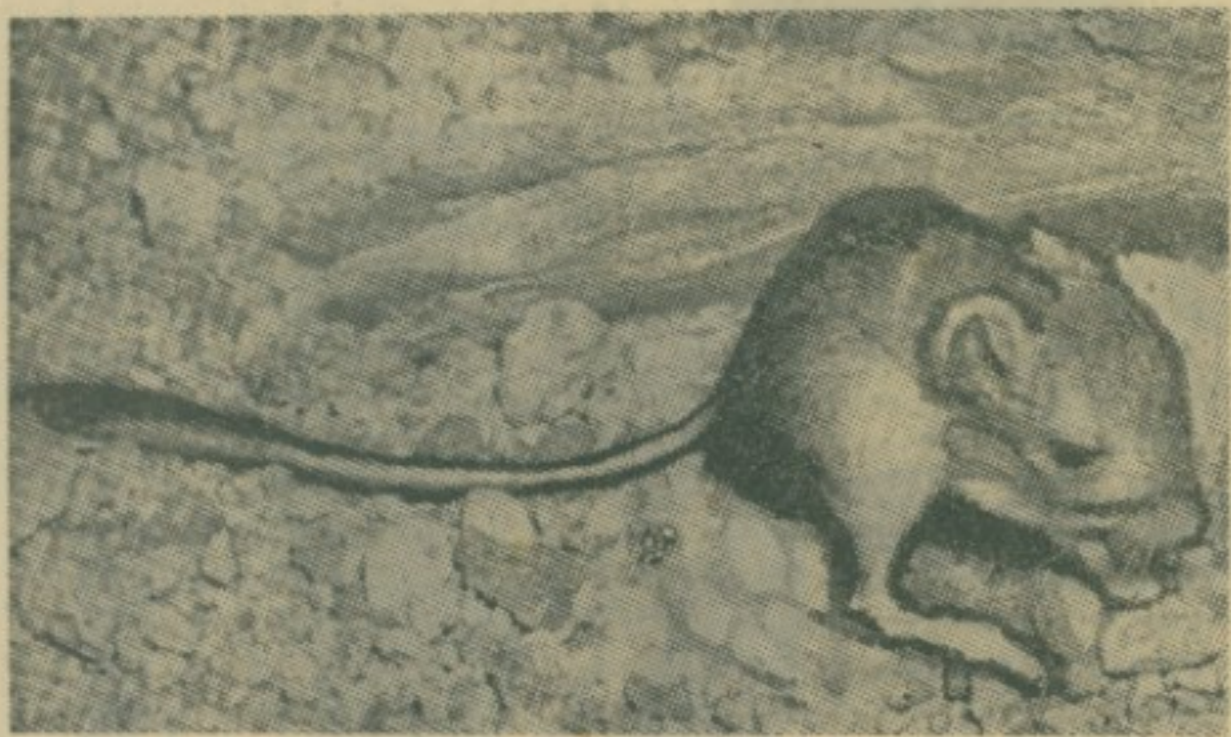
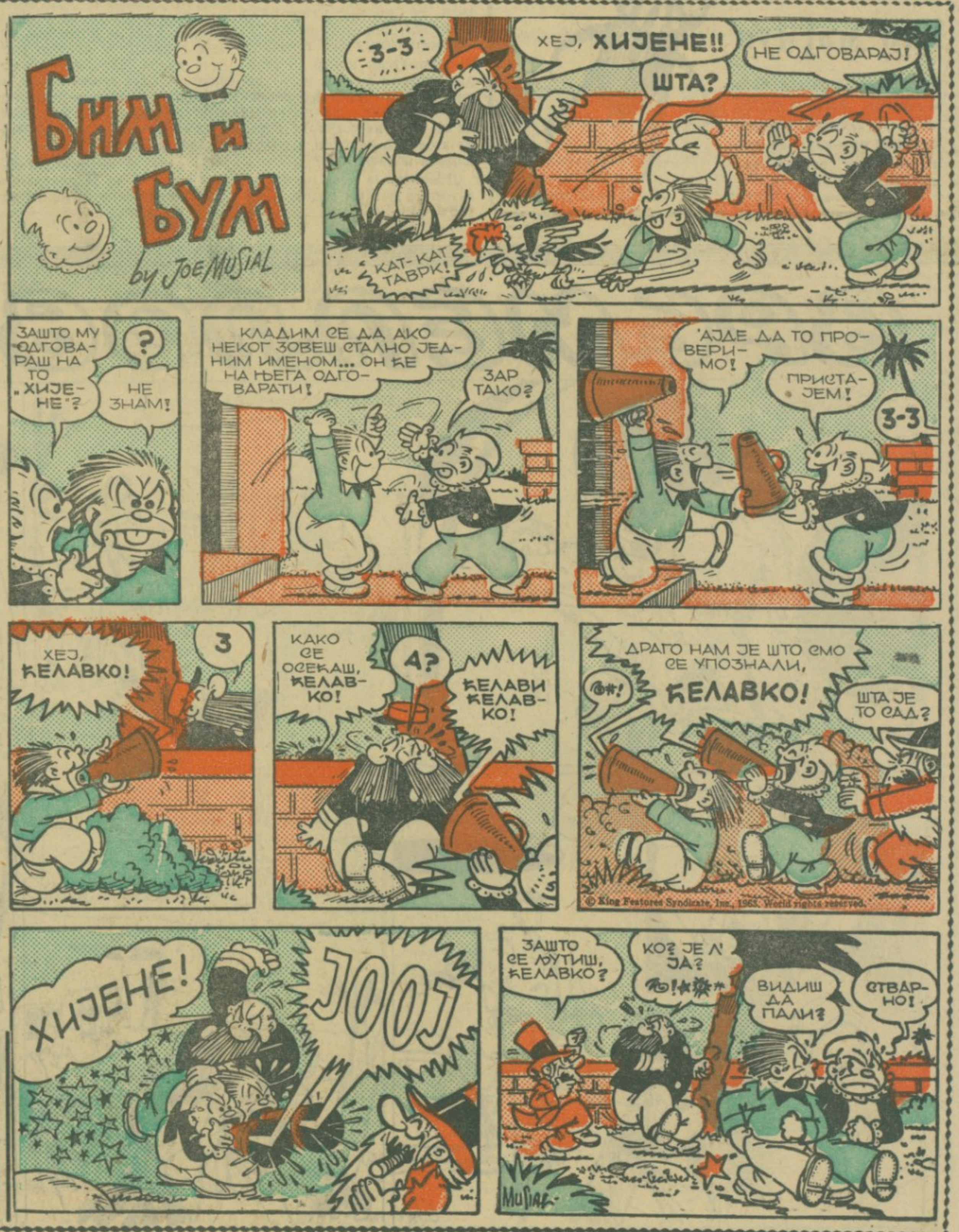
— Не, не! — повика поглавица — то је фетиш, не желимо да се дотакнемо твоје магије. Спали је ти, Мунделе!

Стенли као да се за тренутак колебао, а онда одлучним корацима крену према ватри која је буктала између крупних каменова, недалеко од његовог шатора. Хиљаде очију је било упрто у њега. Владала је потпуна тишина.

„Бити или не бити питање је сад!“ — помисли Стенли и спусти књигу усред пламена који је намах халаљиво захвати. Још који тренутак је владала мртва тишина, а онда се заори победничка вика и ратници почеше да играју. Зао дух је напустио њихову земљу. Били су спасени.

Стенли је гледао како у пламену нестаје Шекспиров Хамлет. Ето, сада је остао без литературе, без цивилизације. Остала му је само неизвесност непознатог континента.

Али је зато сачувао дневник експедиције. Спасете су три године рада. Промрмљао је: „Хвала!“ и осетио како је чудно што за свој живот дугује човеку који је већ двеста педесет година мртав...

И БЕЗ ВОДЕ СЕ МОЖЕ ЖИВЕТИ

Веровало се да ниједно живо биће не може да живи без воде. Међутим, сада неки зоолози тврде да постоји једна врста пацова, такзваних кенгур-пацова, који могу да живе без воде. Има доста животиња које изгледа да не пију воду али оне ипак једу лишће или траву који садрже у себи доста воде. Камиле могу да живе дуже време без воде али оне у ствари њоме напуне своје резервоаре и из њих је узимају врло штедљиво. Једна камила може да попије 125 литара воде за десет минута и да живи иако изгуби више од трећине течности из свога тела, док човек неизоставно умире ако изгуби више од 12 процена та течности.

Чувени амерички зоолог др Кнут Нилсен вршио је опити са кенгур-пацовима да би утврдио да ли они заиста живе без воде. Затворио је неколико пари у просторији где нису могли доћи до воде и — они су живели. Да би проверио да ли и они гомилају воду у телу давао им је воду и касније вршио преглед. Међутим они су воду одмах избацивали. Ипак др Кнут је утврдио да ти пацови не живе сасвим без воде јер водоник из семена којим се хране и кисеоник из ваздуха стварају воду у телу. То свакако није велика количина али природа је ову животињу снабдела необично добрим бубрезима. Исто тако она нема знојне жлезде и према томе не губи преко њих нимало течности из свог тела.

НОВА ЗГРАДА ШКОТЛАНД ЈАРДА

Шкотланд јард је у средњем веку био место где су се због овавања поштовања енглеској круни сакупљали шкотски краљеви, који су у то доба били у некаквој врсти „колонијалне зависности“ према енглеском краљу.

На том земљишту подигнута је 1890. године зграда лондонске полиције, познате у целом свету као „Шкотланд јард“. Повезујући Вајтхол са Викторијиним кејом ова зграда и данас подсећа на дане плинских светиљки, фијакера са једним коњем и на Шерлока Холмса који је збуњивао брукате и помало тудаве детективске инспекторе својим бриљантним триковима.

Али већ дуго година је овај главни стан полиције пренатрпан. Како се тежиште откривања злочина преместило из фотеље у лабораторију, уведен је све већи број компликованих електронских помагала и мало помало разна одељења су истискивана из зграде и смештана на друга

места. Данас их има отприлике у дванаестак разних зграда. Таква децентрализација утиче на ефикасност рада.

У новој згради сва одељења ће поново да се нађу под истим кровом. Зграда ће имати кулу од 20 спратова и крила са девет и шест спратова. Од старог Јарда нова зграда биће пространија два и по пута, а коштаће око 15 милиона фунти стерлинга. Задржаће своје старо име а биће двршена за две године.

АУТОМАТ ЗА ХЕМИЈСКО ЧИШЋЕЊЕ

У једној лондонској градској периферији приказан је један аутомат за хемијско чишћење одећа.

Посетилац убацује у аутомат новац и машина му за 45 минута очисти одело користећи за то раствор тетрахлор етилена. У машину се могу одједном убацили три женске хаљине, једна пласирана и једна плетена сукња и једно мушко одело.

Аутомат пушта хемијски раствор, филтрира га, по други пут чисти одело и најзад, избацује суву робу.

Овај аутомат очисти са одела прљавштину и све мрље сем оне од чаја, кафе, рђе и масних боја. Мирис хемикалије која се употребљава за чишћење испари за 10 до 15 минута.

СТАРАТЕЉ

У једном лондонском дворишту једна керуша окотила је седморо штенаци. У истом дворишту живи и пингвин Волби који је веома привржен псићима. Довољно је да било ко покуша да им приђе, па да их Волби одмах сакрије под своја крила.

СВЕТЛЕЋЕ ПАПУЧЕ

Један досетљиви проналазач дошао је на идеју да начини кућне цигеле са светлећом поставом како би човек, кад сањив устане из кревета, могао и у тами да их види.

ХРКАЧИ И ХРКАЊЕ

Хркање може бити врло непријатно за околину али није штетно по онога који хрче. Напротив, неки лекари чак сматрају да је хркање знак доброг здравља.

Ипак, један јапански лекар, доктор Такеносуке Икемацу најпознатији је специјалиста

за хркање. Иако не уме да објасни зашто неки људи хрчу док други спавају мирно и зашто неки престану да хрчу у неким периодима свог живота па затим опет почну; иако не познаје никакав тајанствени поступак да се хркање излечи — доктор Икемацу је прикупио много занимљивих статистичких и других података о овој појави. На пример, 59% су мушкарци а остало жене. Та размера се незнатно мења у разним земљама.

Поред тога разврстао их је према врсти мрморца, амплитудата, висини и јачини звука. Да би што популарније представио резултате својих запажања и мерења он пореди хркање са разним познатим звуцима.

Поделио их је у 11 категорија: најслабије хркање назвао је лахором у борју, а затим следе: мехури сапунице, цврчки у пољу, кишне капи, капање олова, брујање звона, ковачки мех, кретање жаба, општински трамвај, хук лавине и слапови Нијагаре.

„Фарма“ мољаца

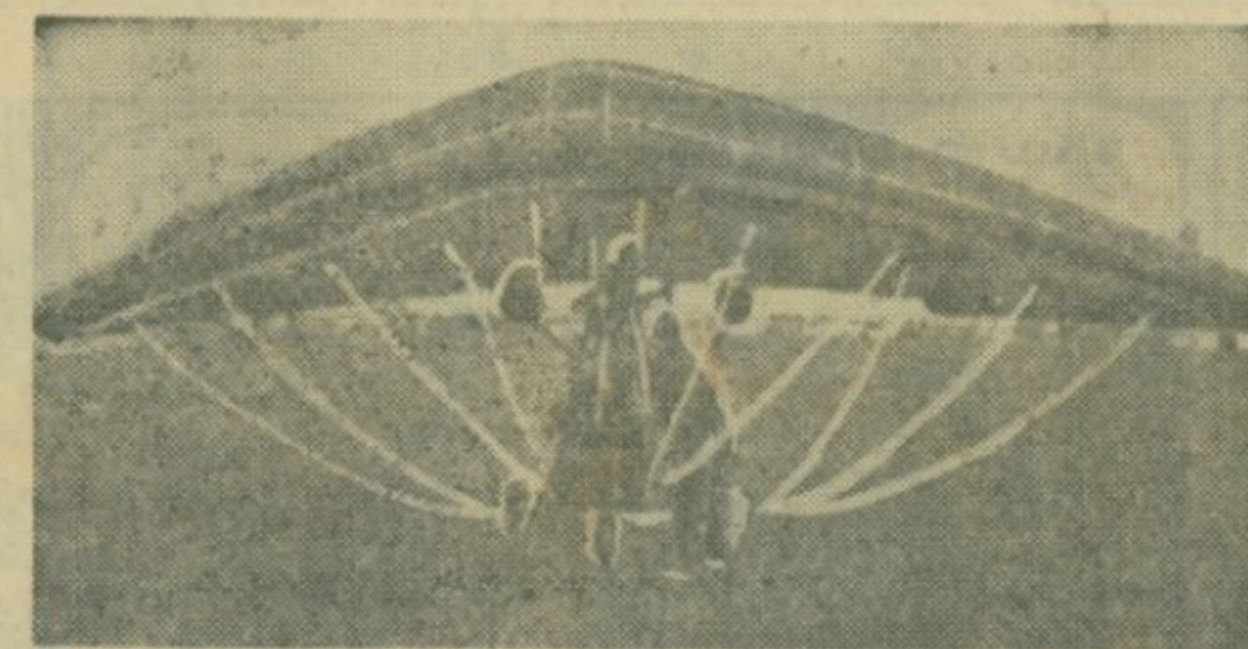
У близини енглеског града Манчестра постоји огледна хемијска лабораторија у којој се искључиво гаје мољци. Хране их „најкукуснијим“ ткањинама да би се што више множили. Брзо се рађају али брзо и умиру: на њима се врши испитивање метода за што сигурније отклањање штете коју они изазивају својом прождрљивошћу.

НОВА СУПСТАНЦИЈА

Пресађивање бубрега изгледа да ће постати лако изводљиво помоћу једне нове фармацеутске супстанције

коју су пронашли стручњаци у лабораторији универзитета у Гетингену. Тај производ назван синамицин, у ствари је антибиотик који садржи многе културе плесни. Према лабораторијским испитивањима који су радили на њему и пронашли га, он треба да помогне у спречавању процеса да организам елиминира страни тело из своје средине. Познато је да је самоодбрана човековог тела против страних албумина један од најтежих проблема који се поставља приликом пресађивања ма којих делова тела.

Екипе енглеских и америчких истраживача вршиле су опите помоћу синамицина, да би испитале његово дејство и успеле су да калемистану потпуно нетакнути неколико месеци.

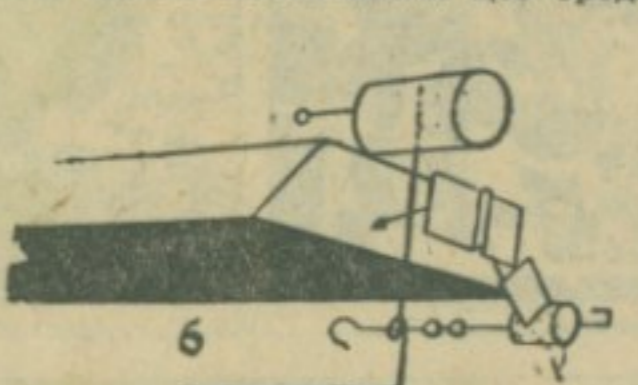

Авион на надувавање

Крила једног новог типа енглеског спортског авиона морају се надувати ваздухом као гума фудбалске лопте. Авион развија брзину од 80 километара на час, а за уз-

летање му је довољно „пилгоста“ од око 90 метара. После лета, ваздух се испусти из крила и она се савију у трубу.

Екипе енглеских и америчких истраживача вршиле су опите помоћу синамицина, да би испитале његово дејство и успеле су да калемистану потпуно нетакнути неколико месеци.

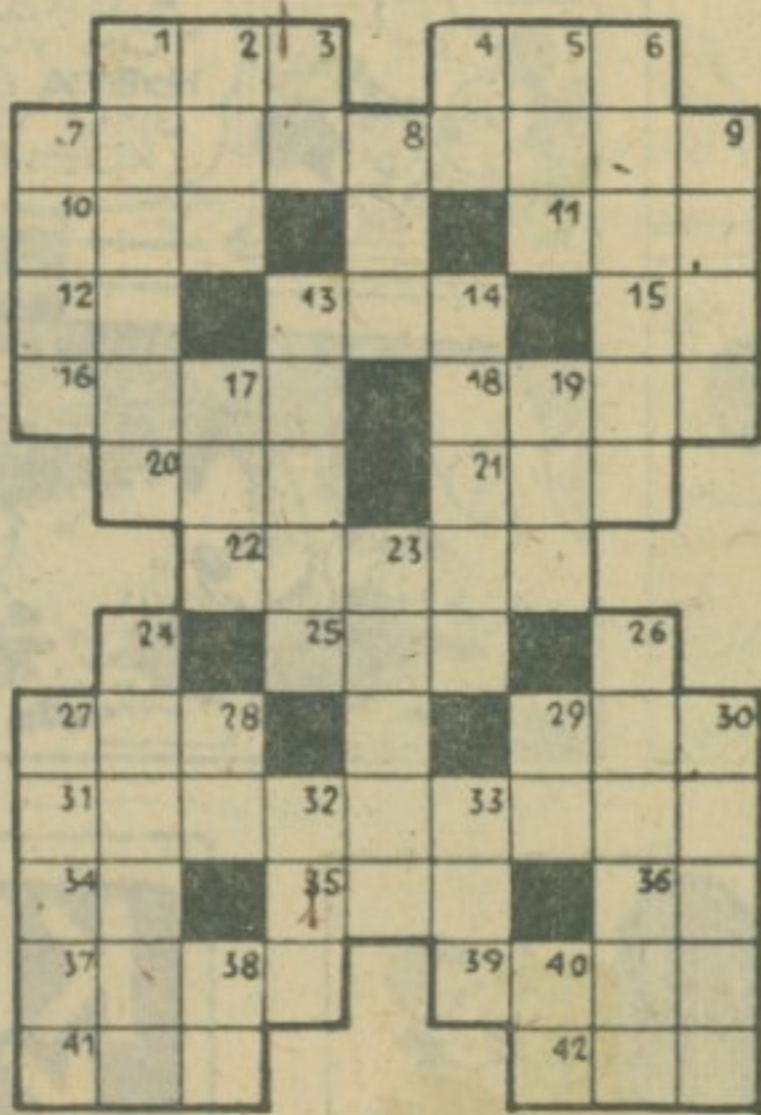
Ако желите и капетана: направите му тело од запушача, руке и ноге од шибнице или жиче, а главу од пинг-поинг лоптице. Вежите му и марамицу око врата да би лично на правог морског вука.

Цео брод (и капетана) обојте према вашој жељи и већтини и пренуците после лаком да би се све још импрегнирало.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) птица певачица, 4) француска филмска глумица (Анжу), 7) личност из романа Ч. Дикенса, 10) папагај, 11) и један и други, 12) афирмација, 13) башта, 15) место у Србији, 16) планински систем на западу Јужне Америке, 18) збирка песама В. Попе, 20) музички термин, 21) слово француске азбуке, 22) наша влатоносна река, 25) телефонски позив, 27) кантон у Швајцарској, 29) савремена америчка књижевница („Растурени дом“), 31) република на северноисточној страни Апенина, 34) иницијали нашег савременог књижевника („Госпођа из велике собе“), 35) света (турк), 36) скраћеница за грам, 37) град и пристаниште на Арабијском полуострву, 39) музички знак на почетку нотног система, 41) мањи одред војника, 42) друга.

Усправно: 1) наша река, 2) богиња земљорадње код старих Римљана, 3) повратна заменица, 4) слово латинице, 5) драг, 6) филмски глумац („Једваоки прилог за време“), 8) индустријска област у Западној Европи, 9) личност из стрипова, 13) река у Пољској, 14) окуп хелија истог порекла, исте функције у биљним и животињским организмима, 17) роман од Тургењева, 19) стара мера за тежину, 23) планина у СССР, 24) холивудски филмски глумац („Једваоки прилог за време“), 26) град у Бурми, 27) основни закон једне земље, 28) река у Аустрији, 29) хемијски знак за бизмут, 30) град у Албанији, 32) немачки књижевник („Доктор Фаустус“), 33) опака болест, 38) страна мушко име, 40) иницијали нашег сликара.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Пап, 4) топ, 7) Дубровник, 10) ата, 11) акр, 12) ри, 13) Лаб, 15) на, 16) „Анда“, 18) ариц, 20) кош, 21) рок, 22) клавка, 25) ара, 27) оро, 29) Бра, 31) Цек, Лондон, 34) ас, 35) ено, 36) ти, 37) цент, 39) Сток, 41) Ига, 42) Уна.

Усправно: 1) „Путник“, 2) аба, 3) пр, 4) Т(енеси) В(илијамс), 5) она, 6) „Пикник“, 7) дара, 8) ода, 9) краш, 13) Лашва, 14) барка, 17) док, 19) Роа, 23) аргон, 24) тресет, 26) протон, 27) Опац, 28) О(товар) К(аршовани), 29) Ед, 30) Анка, 32) лет, 33) нос, 38) на, 40) ту.

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

ОБАЛНИ БРОД

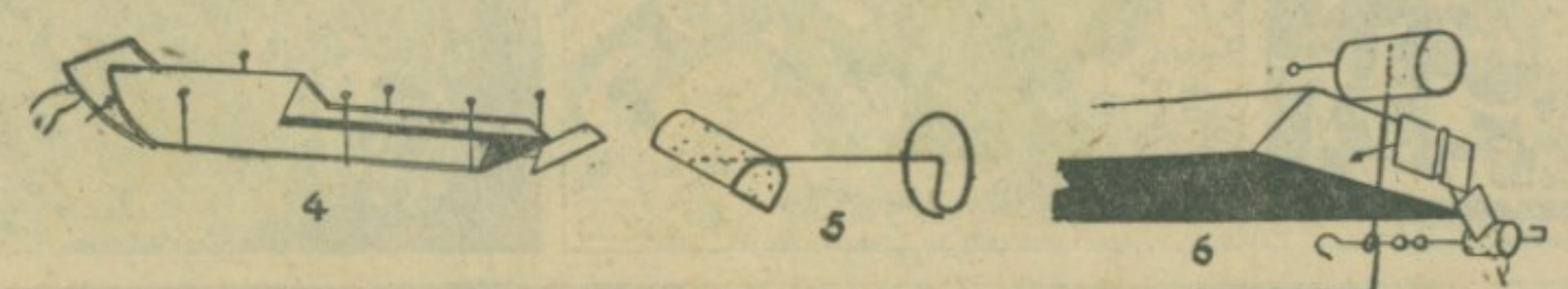
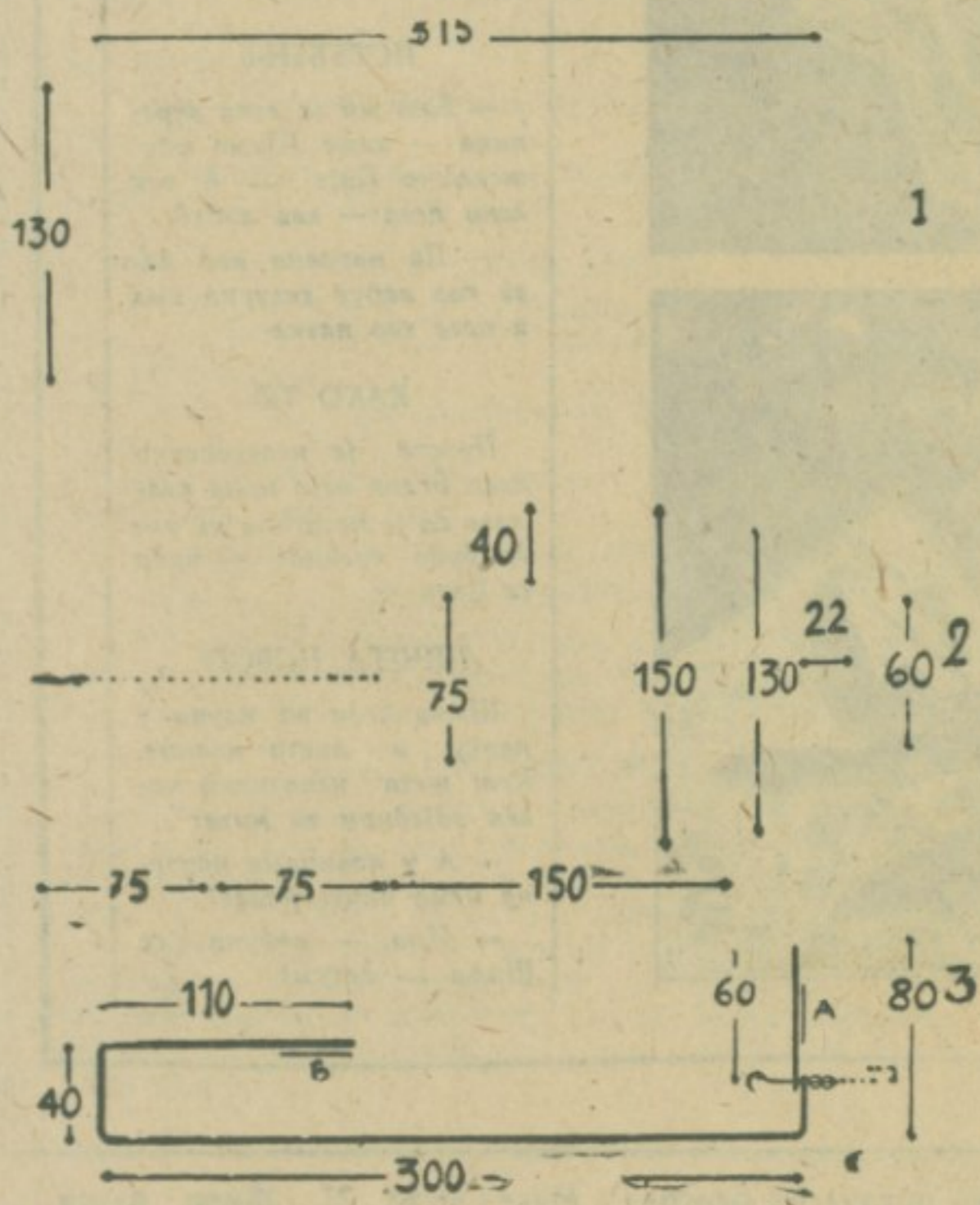
За време распуста можете направити овај бродич потпуно сами и чак се њиме играти на мору, реци или језеру — где

већ будете летовали. Треба га направити од што чвршћег картона који није порозан. Према нашим цртежима 1 и 2

изрежете потребне делове, а према слици 4 саставите их лепилом. Али док се суши причврстите ваш чамац чоадама за да-

тијом. На врх жиче изнад А ставите запушач и убодите шпте надлу са главницом — да имитира мотор. У мањи запушач за-

тите и закачите за кукицу. Када брод ставите у воду ластич ће се одвртати, окретаће елису и она ће потискивати део брод-

ску. Када буде сув дајте му облик као на нашем главном цртежу. Не заборавите волан: на уздуж пресеци запушач који ће се залепити на дну брода учврстите жицу узвриту као на слици 6. Главну конструкцију од жиче која ће држати елису и ластич видите на слици 3. Учврстите њен крај В испод брода а А позади — лепљивом хар-

бодите и залепите две елисе (2,5 x 1,5) начињене од омота неке металне тубе. У центар овог запушача забодите комад жиче и пошто нанижете две перле и провучете кроз омот главне конструкције — направите кукицу која ће држати ластич закачен за други крај (сл. 6). Да ли треба да вам кажемо да ће бродич пливати ако ластич добро увр-

Ако желите и капетана: направите му тело од запушача, руке и ноге од шибнице или жиче, а главу од пинг-поинг лоптице. Вежите му и марамицу око врата да би лично на правог морског вука.

Цео брод (и капетана) обојте према вашој жељи и већтини и пренуците после лаком да би се све још импрегнирало.

Јесће ли већ чим да...

...у Француској, Италији и Швајцарској ради се пет пројеката за тунеле. За десет го-

дина тунела ће набућити Алпе и повезати хладну Европу са сунчаном.

... Марија Розалија Пелузо од 42 године, жена једног рибара из Капетина, родила је кћерку тешку 9 килограма и 700 грама.

... најмањи турбогенератор досад пронађен био је монтиран у једну цепну лампу а покретао се помоћу човековог даха. Довољно је дунути у нарочити писак, монтиран на поклопцу лампе, да би минијатурна сјајлица засветлела и горела 15 до 20 секунди. Овај изум био је патентиран у Француској 1923. године.

... шампион у Једењу острига Луј Маруел из Карусел-сир-Мера поту као је свој сопствени рекорд — појео је недавно 500 острига за 45 минута.

... пронађен је у Америци нови лек за астматичаре: доктор А-

ренд Бухиј препоручује болесницима да свирају у свиралу или кларинету.

... зубни лекар Јегер из Брунсвика да би „успавао“ своје пацијенте док обавља потребно лечење њихових зуба — пушта забавну музику са плоча.

... 2.400 Кинеза раде у Холандији, а само 1.300 њих је запослено у 325 ресторана са кинеским специјалитетима.

... Још стари Римљани знали су за неку врсту налив-пера. Најме,

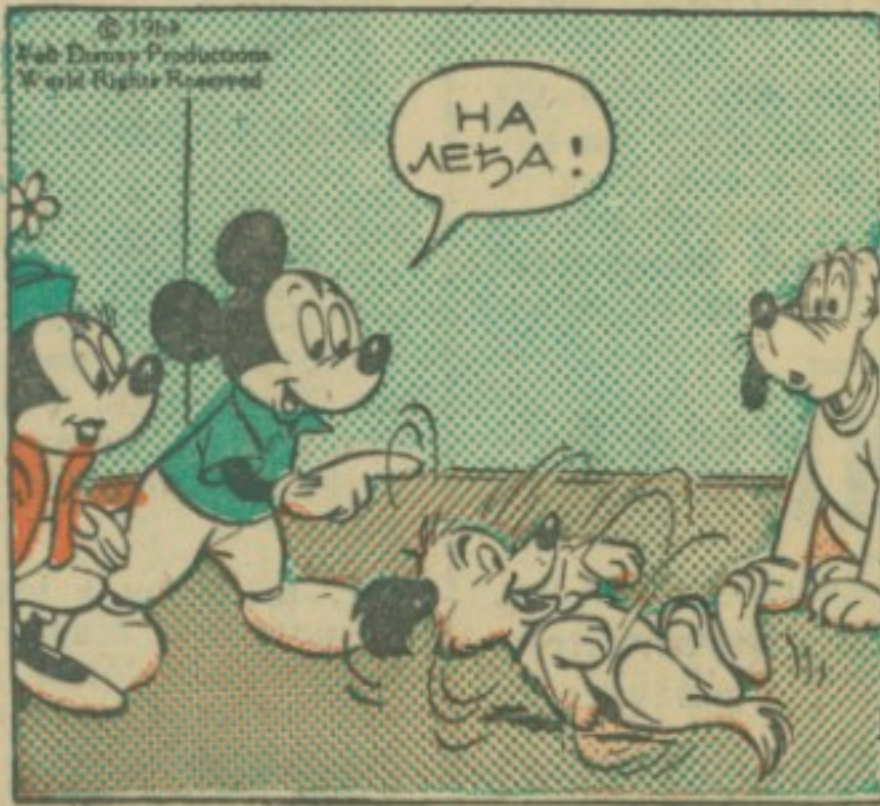
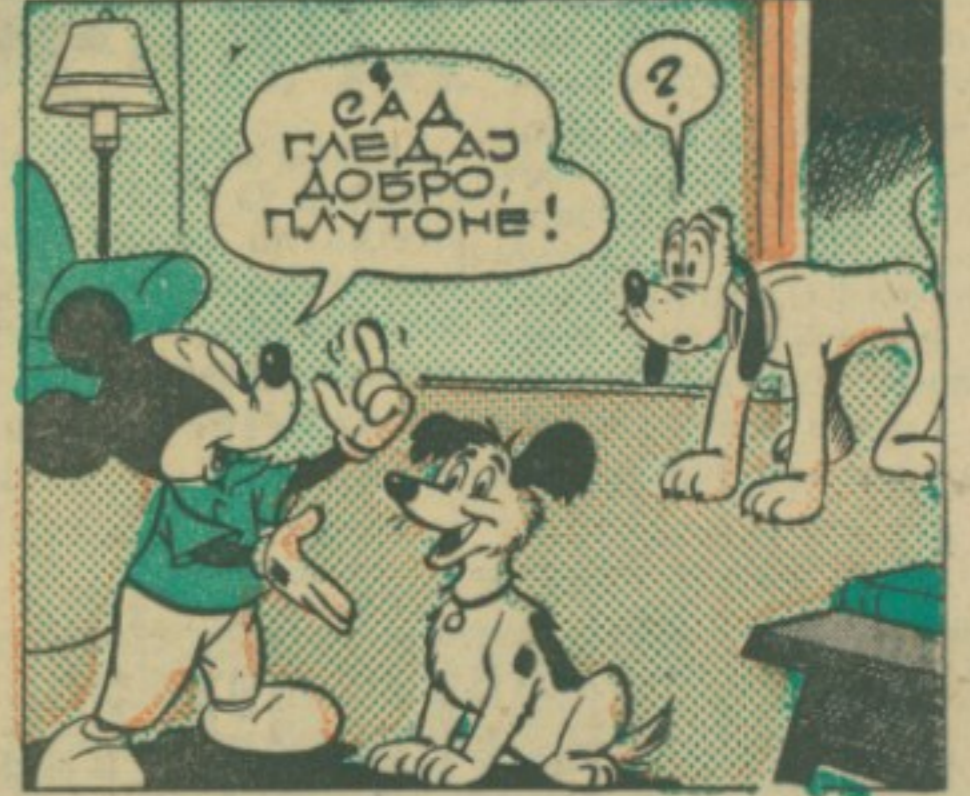
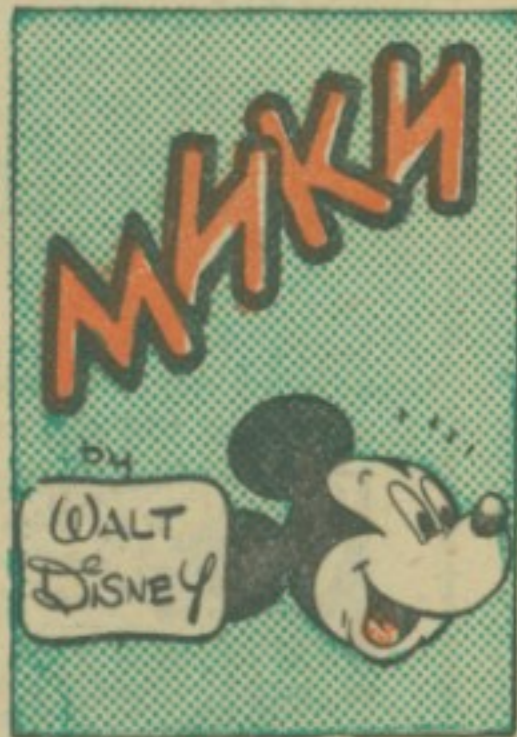
они су обичну сламку пунили обојеном течномшћу и тиме су писали своје епистоле.

... статистике кажу да су у СССР жене више технички образоване него у Америци: има их 30% са завршеним техничким школама, а у САД само 1%.

...у Алфену у Холандији једна крмача је појела банкноту од хиљаду гулдена. Власник ју је одмах заклао и

нашао 145 комадића. Наравно није могао да их састави али је банка пристада да му надокнади штету.

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ОБЈАСНИО ИМ

— Увек ћете овде лако новодити какво ће бити време — каже туристима Шиља који је постао водич у једном приморском месту — кад видите стене у облацима падаће кина.

— А када их не видимо?

— Онда пада кина.

ПОГОДИО

У разреду учитељина прича о птицама селицама и завршава питањем:

— Који су то наши пријатељи који нас у пролеће обрадују својим доласком?

— Туристи! — рече Влаја.

ПОРЕЂЕЊЕ

— Баш ми је лепа вереница — каже Шиља одушевљено Паји. — А тек како пева — као лабуд.

— Па наравно кад пева као лабуд сигурно има и ноге као патка.

КАКО ТО

Просто је невероватно како Белка која нема равлога да је несрећна не уме да буде срећна! — чуди се Пата.

НИЧЕГА НОВОГ!

Шиља седи на клупи у парку и листа новине. Крај њега непознати човек одједном ва нита:

— А у новинама наравно нема ничег новог?

— Има, — побуни се Шиља — датум!